Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 21 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ◆ № 74 (6952). ◆ Мах 3 кап.

Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlеи дисциплина тlехдикеи хилийта!

Хьайолаенна моша горошек

РЕПОРТАЖ

Дlаболабенна «Новосельский» совхоза къахьегамхой укх шера шоаш хьалкхеь моша горошек хьанха а арда а. Ачхой-Мартане хьалчукхачалехьа аьрда оагlора хьарча шаьрача метте молотилкаш а латташ йоккха хьетт я горошек оардаш. Из бlаргалайча цига дlатlадолх тхо а. Цхьаннена тlехьа шолагlъар а йоагlаш, цахадаш конвейерагlа санна, хьатlаух горошека баьцах етта лафеташ тlехьа йола Т-40 яха трактораш. Йойсаьсаль баьцаш цу минутех мехкараша шодашца дlачутеха молотилкашка. Тlаккха цар аьрда я аьрда хьалькха горошек а йийа Ассиновски Самашкински консерви заводашка дlаухлаьрхха кийчъяь цистернаш тlехьа йоакха кхы тракторий. Хlаьта хьатта гаьна йоаццеш кхоаг чу ехк горошека баьцех жь силос. Гусеничи тракторацa из Iотоlаеш воалл Сапраев Амади.

Горошек йоаккхача пункта заведующи ва Мерзуев Мухид Хамидович. Шоай гlулакх дика довзаш ба цига къахьегаш боахка болхлой. Аргlанарча рейсагlа горошека баьцаш хьаьш воагlа шийх тракторацa Цугаев Салман. Iхи минут ха яьккхац цо лафета тlара буц Iо а йоассаь юха кхай тlа дlавеха.

— Тахана-м саха хьацар тlадоаккхаргда шоана, — оал цо вела а къежа, молотилкашка баьцаш дlачутелаш боахнача кхалнахага.

— Тамаш я тхо эшаде шун из дlакхоьче, — оал безаме елаеннача Чабханова Айзас.

Из гаьна валалехьа хьакхоач Индербиев Махьмуд. Лафет дlайоассаьчул тlехьагlа цхьа минут ха эехьа ца йоаеш, сиха юхаводa из. Тlаккха хьатlаккхоач аргlанарча рейсагlа ваха воагlа Цицаев Рамзан. Шийх поккъостаца санна шийх из дlаккхоачар ду цо а кхай тlа горошека баьцаш хьоккхаш хьалъэцаши йоаххача агрегаташка шоай бехкагlа сайца ха ца яккхийтара. Массехк минут яьалехьа шийх лафет Iо а йоассаь юхавода Рамзан.

Цар санна хьинар вайденна къахьег консерви заводашка аьрда горошек дlакхухьаш болча трактористаша Хатаев Вахас, Сукаев Салауде, Идрисов Шавалус. Низ дlаккхоачар ду механизатораша шоай бехкагlа молотилкаш сайца моттиг ца хийсъялийтара. Царца горошек хьа ма оардда рейсаш ю цар.

Бlараьхьежкача латта догдоагlаш вlалла шоашта халo ца хулаш санна сихеп дийен болх боре цига баьхкача кхалнаха. Готтара кlезига ха йоайора Чабханова Айзас. Йиждараша МерзуевгIар Тамашен Тонтаси, Висханова Хьавас, кхыбараша тракторни лафеташ тlара Iоессаю баьцаш молотилкашка чаккхйоахаш. Шоай дехкараш кхета а дела цар ништта къахьегарах дика дlайодар цу балха ерригa комплекс. Кхай тlара баьцаш хьатlаккхахьар, консерви заводашка горошек дlакхахьар, силос йоллар.

Тхо цига латташ тlаккхоач совхоза директор М. Х. Кагерманов. Раьза ва из шоай балха. Цхьа саг вацар цига цу култ виса а делла дlаэтта латташ. Цу пункте балхкараша санна, баьцадеараша оасар деш, кхыдола балхаш дейн боахкар болхлой дlаьла цел хьежача кхацика.

— Пlанагlа йокха йоагlар 500 тонн йолаш 750 тонн моша горошек пачхаьлкхенга йокха лерхlаш да тхо, — йоах М. Х. Кагерманов. Ништта беркате къахьийгад совхоза коллектива цхьайтталагlча пятилетка хьалха дlаихача шерашка, ништта доккха дакъа юкъелахьа лерхI цар мехка Кхачан программа кхочашъеча дlахо йодача хана а...

— Эггара дуккхагlа помидораши нарсаши а йолаш укх шера пачхаьлкхенга 5800 тонн баьцадеараш доккха лерхlаш да тхо, планагlа дохка доагlараш 5100 тонн долаш, хlаьта сом — план 3120 тонн йолаш 3200 тонн, — йоах М. Х. Кагерманов.

Шер - шера шоай планаши декхараши дикка тlехкхочашдеш хьайрех «Чеченингушплодосовощхоз» яхача объединене совхозашта юкъе эггара дикагlчарех лоархlаш ба из боахам. Доккхий тоалаш доахаш къахьегаш я Тепсуркаев Мовлад, Хатуев Шемсуди, Мерзоев Ширвани, Версанов Саlидахьмад бригадираш боля коллективаш.

Цу боаламе закон а хинна дlаэттад агротехнически бокъонаша дlа ма деххаре кхаьшкара дерригa балхаш шоай ханнахьев дикен чаккхдоахилга, минеральни органически удобренешца хьаьи а деш хиш дехкача лаьттаех бизза пайда эцилга. Из да хаоттам во болаш декача шера а лаха хьувкъам болаш баьцадеараши соми хьалкхебелга.

...Малх сайрийнгахьа лестаб. Лестабале а лаьгlдуш дац кхашкен горошек оардача пунктерен балхаш. Чу- [illegible]

С. АУШЕВ, тха газета штатни корр.

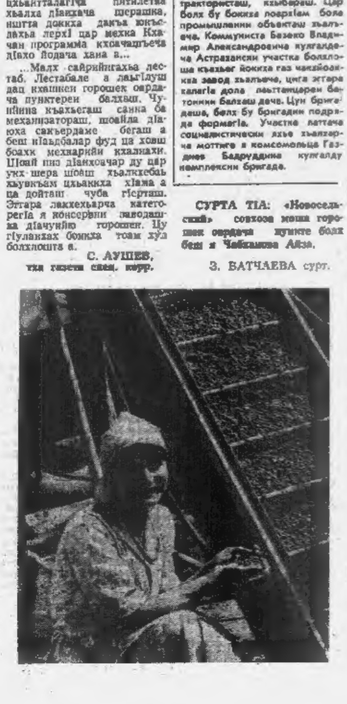

СУРТА ТIА: «Новосельский» совхоза шоаш горошек оардача пункте болх беш я Чабханова Айзас.

З. БАТЧАЕВА сурт.

КПСС ЦК апрельски Пленума решенешка догаш айдаь къахьегаш ба «Шалинский» совхоза № 2 йолча М. Халидова кулгалдеча отделенера къахьегамхой. Цар хьалкхеду 860 гектара тlа хаболa шинта 1500 гектар хьажкlаш. Царел совгlа 200 гектара тlа доаьъера культураши 400 гектар шекара свеклаши а делаю цар.

Совхозе дукха ба лаьмха хьувкъаьш болаш культураш хьалкхееш бола йоккха балха опыт йола ахаркой. Царна юкъе ба свеклаш кхееш бола звеньевойш Эзгласова Совхуит, Мичураева Зула, Исаева Хьава, хьажкlаш лелаю Мусаев Сайпи, Агаев Вахит, механизатораш вежарий Абдуллаевгlар Саламук Ирали, кхыбараш.

Ништта дика къахьегаш болхлой дукха хилараш хlара шера юкъера лаьрхlача гектара тlара 30 центнер хlа, 400 центнер шекара свеклаш, 38—40 центнер хьажкlаш йоах бохкаш.

Советски Эскарера гlулакх даь дlабаьхкача, е механизаторий курсаш яьла баьлча совхозе къахьега дукха кагий нах уз. Ништта совхоза балха вейна тракторист Абдулкасимов Турпо. Нормаш 125—130 процент кхочушъ а еш, тайп-тайпара балхаш деш ва из, хьалхалаттерий опыт Iоеш а еш.

Х. МУКАЕВ.

СУРТА ТIА: «Шалинский» совхоза къона механизатор Абдулкасимов Турпо.

Автора тексти сурт.

Мишта кхоачашду декхараш

ДИСЦИПЛИНА — ТОЛАМА ЛАРД

— Цхьаккха шу дlадаккхийтадац тхо болхлоша плани тlайийца декхареши кхочуш а тlехкхочуш а ца деш, — аьлар «Союзпромэкскавация» яхача треста Грозненски мобильни специализированни управлене начальника Дидигов Зелимхана Юсупа. — Цун керттера баьхьен де гlиллдоргаьй чlоагlа къахьегаме дисциплина йолаш хилар. Хlаьта ништта йола дисциплина низагlа хилийта яц а хилийта из дlа а кхочаргбецар, хlана аьлча тха подразделенеш управлене конторана гаьнарча а ухаш в.lеши гlорга йоацаче а моттигаш болх беш я. Цудуьне цига бlаргаьккха кхочаргвацар. Из дисциплине хьакхий болхлой боккха политически сакхетам болаш, общественни къахьегаме мелеи кlоарга довзаш боландеь. Цудукъе я дисциплине чlоагlа.

Къахьегаме дисциплина къаьстта дуккхагlа чlоагlъелар КПСС Центральни Комитета июньски (1983 ш.) Пленум хинначул тlехьагlа. Цо гучадоккхир хьалцагlа дига цо доххаш эмне цхьадола хlамар а.

Управлене коллектив боккха йоккха яц. Ерригa а 300 совгlа саг мара вац цига. Уж берригаш а техникаца болх беш бола нах ба: экскаваторщикаш, бульдозеристаш, крановщикаш, трактористаш, кхыбараш. Цар болх бу боккха лоархlам бола промышленни объекташ хьалъеча. Коммуниста Базенко Владимир Александровича кулгалдеча Астраханси участка болхлоша къахьег йоккха газ чакхйоаккха завод хьалъеча, цига эггара хьалагlа дола лаьттанцарен бетонни балхаш деча. Цун бригадеша, белх бу бригадин подряда формегlа. Участка латтача социалистически ахье хьалхарча моттиге а комсомольца Газдиев Бадрудина кулгалду комплексни бригада.

Цу бригадерча хlара болхлочун шиъи кхоъи балха гоезал я: трактор тlара вашна крансца е къьча машинаца болх букургболеш. Бригадо ваддаьа кхоачашъю шийх план 110—115 процент. Планагlа йоагlачул шиъьаьзоъ процент лакхагlа я къахьегама оасарле, лозагlа да балхашка дlадодар. Из хьакуя техникая, боакха хенах бизза пайда эцарех, хlара болхлой шийгеоа ма кулла дукхагlе доаьа лаца гlерташ хилар.

Хlаьта Астраханси участка коллектива къьча участкерчарен дикагlа къахьег, яхье хьалхара моттиг лувц.

Цун башха тlехьабуссеш къахьегац Червленнерче участкe болхлоше а. Цхьа бутт дlабехийтабац план графика хьалха кхочаш це еш. Цун начальника коммуниста Курилов Валентин Николаевича хоe коллектива болх пайдене гlа кургболча тайпара в lаштlеьбакка.

Участко бер чlоагlа цlензашта бола болх ба: медно-обогатительни комбинат хьалъеча болх беш я цун техника. Цул совгlа участка болхлоше доккха новкъостал ду колхозаштен совхозаштен лаьттанцара белхаш деча а. Цу тайпара цар дакъа лоац мехка Кхачан программа кхочашъяра юкъе.

Участка массаза а хьалха я коммуниста Полуян Юрий Павловича кулгалдеш йола комплексни бригада. Цо болхлошта дlадаьзийт шеаш болх беш йола объект вей хальха боезама боаххача лоархlаме йолга. Хlаьта кхы кlезигагlа лоархlам болаш дац мехка Кхачан программа кхочашъяра къахьегила а. Из а вож а кlоаргга кхета а деш болх беча гlишлонхой ке йоал шоаш хьадеча хlамаш тlехь.

Цу шин участко бечул кlезигагlа лоархlам болаш болх беш Дьяков Геннадий Степановичин начальник волча Новоминомысский участко а. Берригa цо беш боне болх Кхачан программе кхочашъяра тlаберзабеь ба: из «Азот» яхача объединене минеральни удобренеш арахецара йола объекташ хьалъеча къахьегаш я.

Управлене массанахьа а санна, цига а доккхагlа толамаш доах комсомольца Сурков Викторе кулгалдеча бригадо.

Юкъера а ца хьовейча аргьац коммуниста Нальгиев Махьмада Мурада кулгалдеш йола Грозненски участок. Цун болхлоша къахьег Грозне очистни сооружениш ечеш пхьитталагlча шурий совхозeн. Цу шинна хьа цо лаьттанцара балхаш ду.

Хlаьта Белгалдаккха доагlа управлене партбюро член Щербаков Василий керте летта цун бригада эррига управлене а хьалхарча моттиге йолаш хьайоагlаш хилар.

Нагахьа санна къаьст-къаьстана нахах аьлча управлене коллективе белгалбаьнна кьаьрэ къахьегаш ба коммунист, бульдозерист Мурузленко Алексей, крановщик Демигов Салид, крана водитель Кшилге Федор Иванович.

Укказа белгалдаккха доагlа управлене коллектива бlорча хьайийача тхо бетта задани кхочушдаь ца хилар. Из дlайа оттамзар болхлой бехкагlа а техника тоакха хиларех а. Техника вей дане хlана эггара толамагlа а низ болашагlа а яр а. Цунца болх бу нах геттара йоккха гоезал йолаш ба.

— Хьабе болх боацаш цхьа ка ьыккхер тха цхьайолча участкаша, — йоах Дидигова. — Хlана болх шортта ба. Дlабехача пхе бетта де ца кхийнар хlанзале дaь деьннад тхо. Управлене коллектива графика хьалха юлеш болх бу хlанз. Ах шера задани хьалха а деча лоархlамегlа оаха кхоачашъяргъя ши-кхо ди хьалха. Нагахьа санна тхона хийцце хьабе болх хилийтабалара, массаза а санна, тхо дикка хьалхадаьнна хургдар, кхоачагlча кварталан чотагlа къахьегаш хургдар.

Шоай коллективага йоача техниках а цуна болх беча нах а бlубенна дувц директора.

Партийни бюрос, цун секретара Рудаев Виктор Григорьевича, управлене цехоеи партийни организацеша, партгруппаше, берригача коммунисташа шерре политически кхетаме болх бу гlишлонхошта юкъе. Цар дlайовзийт партен правительствен чура а арахьара а политика. Цар керттера терлам тlабохийт парте XXVI съезде решенеши XI пятилетка заданеши толаме кхоачашъяра. Дlадахача шерашка а санна, пятилетка укх диъалагlча шера задани а тlаийца декхар а тlехкхоачашдергдолаш я управлене коллектив.

Ю. ТУРПАЛОВ.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргlанарча заседане хьежар Москве хиннача СЭВ членаш долча мехкий эггара лакхагlча боарамеча Экономически совещане итогашка, хlаьта новкъост К. У. Черненко керте лаьттача Советски Союза делегаце баь болх мога а бир.

Политбюро заседане белгалдаьккхача тайпара, КПСС XXVI съезде оттаь хиннa, вошал долча мехкий кулгалхоша социалистически экономически интеграци дегlадахара проблемаш мацарал йола предложени, кхыча вошал долча партеша, цхьанне санна, массане а хьалль цай. Лаьрхха коллективно кийчо яро lалашдир СЭВ членаш долча мехкий кулгалхой вlашагlкхетар толаме чакхдалга. Экономически совещаш кlоарга а масса оагlорахьара а хьежар социалистически мехкаш боахама даьхье дегlаахарен цар цхьан гlуланхаш лелаларен, дунен гlулакхаш дегlаахара хlанзарча этапа хьакъехьарча оалангарча дешашка. Совещане берригa болх чакхбаьлар конструктивнен гlулаххех дувцаши, хетараш духхьала вlаши дувцача, мел дувцаш дар дика кхетадеча доттагlала, цхьоагlон хьалашка.

Совещанех хьахинараша тешал ду вошал долча партешен СЭВ членаш долча мехкаштен юкъерча гlулакхий керда этап йолаенна хилара. Белгалдаьд вай пачхьалкхенаши цхьана лелча гlулакхий социалистически экономически интеграци дегlаахара вlаьххача хаьнка йолча перспектива керттера лостамаш. Совещане документаша хьагойт вошал дола мехкаш вlаши кхотадена хилар, социализман машарен позицеш чlоагlъяра цар тlагlертта гlулакхаш дертхилар.

Социалистически пачхьалкхений экономически политика даькъе барт берагахье боккха гlа баьккхаб дlахьалхашкахьа. Экономика дегlаккхалара СЭВ членаш долча мехкашка цхьана низ тlаахийтара йола керттера ориентацаш хила а хиннай хlанз йолаш а я социализм хьалъяррен эргальккха тоаерен, халкъий вахара хьал тоадара, социально-экономически Iилма - техническа прогресс дlахо Iалашъяра декхараш. Эггара хьалха цунна тlадерзадаь да совещане тlаийца документаш.

Уж кхочашдаро, цуно а йоацаш, керда лакхагlа тlа доаккха социалистически пачхьалкхенаша цхьана лeладу экономически гlулакхаш, гlо дергда цар чура резерваш оарлагlъяхара, царна юкъера бувзамаш шердара. Социализмах йоахкаш йолча интеграце демократически методаша таро хулийт хlара мехка къамаш хьашташ эррига доттагlлен юкъарча дагалаттарашца цхьана тарде.

КПСС ЦК Политбюро кертагlдаьккхар, социалистически пачхьалкхенашта юкъера бувзамаш чlоагlдалар. хlанзарча этапе хьалдацка латта декхараш цар кхочашдеш деча чоалхаме арахьарча хьалаш дlадехкан хилар. Дуьнар да империалистически державаш а, хьалхарча аргlана США, лелаеча агрессивни гlулаккхаша толхадаь дуней халкъашта юкъера хьал чlоагlагlа ирдеша хилар. Империализма агрессивни гlулакхаш юхатоахара шоаш тlехьашкадаргдоацаш хилар белгал а даьккхa, СЭВ членаш долча мехкаша белгалдир, машар чlоагlбаран дуней халкъашта юкъера кхохкам мелбаран, дуней халкъашта юкъе лелаш дола гlулакхаш шоаш хила деза мащаре цхьана дахарен вlаши шинна а оагlонна пайдан дола гlулакхаш леладарех хьерсама чу ниjсдара тlаерзаь йола шоай принципиальни а лерагlа дlахьош йола а курс хувцалургйоацаш хилар.

Совещане балха юкъе дакъа лоацаш хиннача пачхьалкхенаша хьалхашка оттайир дуней тlарча дукхагlа долча мехкашта чlоагlа хьашт дола дуней халкъашта юкъе лелаш дола экономически гlулакхаш нийсача новкъа дахара де дезарий хьадда йола программа. Цар дlахайтар, дуней халкъашта юкъе лелача гlулакхий даькъе дискриминаци эксплуатаци яра духхьала къовсам лоаттабераш берригаш а шоаш хьаллоацаш хилар. Хlанзарча ханарча дуней халкъашта юкъерча хьалацна хьалхашна уттача керттерча проблемай даькъера социалистически пачхьалкхений шерра позиция чулоац СЭВ членаш долча мехкий Совещане тlаийцача Деклараце, цун кхыча документаше.

КПСС ЦК Политбюро хьежар Вlаши Экономически гlо дара Совета аргlанара йоалача сессе итогашка. Дика могабаьб новкъост Н. А. Тихонов керте лаьттача Советски Союза делегаце баь болх. Сессе тlаийца решенеш лоархlаме хилар белгал а доаккхаш, Политбюро тlадиллар цу гlулакхага хьажа езача организацешта цига даь договоренносташ кхочашдара де деза гlуланхаш белгалдари чакхдахари. Кертагlдаьккхад Экономически совещанех Вlаши Экономически гlо дара Совета сессеи установкаш чакхъяхара хьакъехьара министерстваштъ, ведомстваштa, производствени объединенешта, предприятешта хьалхашка латта декхараш лоархlаме хилар.

КПСС ЦК Политбюро хьехадир новкъостий Н. У. Черненкон И. А. Тихоновен йошал долча партейи пачхьалкхений кулгалхоша, хlаьта ништта эггара лакхара боарамеча Экономически совещане даькъа лоацаш делегацеш хиннача мехкий правительствашта керте латтараша хиннa вlашагlкхетарашш къамаьлаши.

Политбюро заседане дийца а дийнад решенеш тlа а ийлай КПСС а Советски пачхьалкхен а чурен арахьарен политика чакхъяккхарах долча цхьадолча кхыча дешах а.

БIубенна къахьег

Цхьайтталагlча пятилетка диъалагlча шера ше тlайийца декхараш тlехкхоачаш а деш, къаьстта дика къахьегаш я СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода коллектив. Республиканси Сийлен улга тlара Io да йолаш хьайоагlа из. Графикал хьалха а баьнна дерригача техникоэкономически хьоккхамий ялх бетта план кхоачашъеш я из. Овсаре къахьегарал совгlа ерригa укхаза хьаеча продукцех ездкъа процент гаргга яр пачхаьлкхен дика Знак йолаш я.

Уж къахьегама толамаш доакача хьалхалаттaш ярaш я шерра социалистически кхь а йоаржаль шоай торонех бизза пайда ийбеш йолча бригадай коллективаш. Царех цаI я Центральни ремонтно - механически цеха Ю. А. Филатова кулгалдеча слесарий бригада коллектив. Цо кхоачашдаь ремонтни балхаш цхьаьнкха тайпа даккха гlалат доацаш дикеи тlехдикеи хул. Цудухьа технологически цехий кулгалхой шо-шоай цехаша ремонт е еш йола ха хьатlаэттача из бригада ехаш хул. Массаза а шоай смени нормаш 120—125 процент кхоачаш а еш, белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига слесараш А. Филатов, Б. Веденеев, В. Монтик, В. Шортиков, А. Кирилленко, кхыбараш.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССИ

19 июне Москве. Йоккхача Кремлевски дворецe, хьайийдар иттаьлагlа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета кlаьлагlа сесси.

Чlоагlа, дlаьхдаь детташ тlоараш а долаш тlаийцар депутаташен хьаьшашен новкъостий К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, Н. И. Рыжков.

Сессе дел повестка чlоагlйир: Цунна юкъедиххьад КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума, Цхьайтталагlа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе решенешкара, цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос даьча къамаьлашкара хьадоагlача РСФСР халкъа депутатий Советий декхарех дола административни бокъонаш телхаяра хьакъехьарча РСФСР Кодекса проектах дола; РСФСР Лакхехьарча Совета Указаш чlоагlдарах дола дешаш.

Российски Федераце халкъа депутатий Советий декхарий хьакъехьа доклад бир КПСС ЦК члена, РСФСР Министрий Совета председатела депутата В. И. Воротникова.

КПСС ЦК апрельски Пленума балха тlа керттера моттиг дlалаьцар социалистически демократи дlахо дегlайоалаяра а эггара хьалха, халкъа депутатий Советий — вай пачхьалкхен политически ларда — гlуланхаш тоадара а дешаша.

Бе-беча боарама дукха эзараш Советаш я Российски Федераце, цар чу болх беш 1 миллиони 140 эзари совгlа депутаташ ба. Iалаьмате дукха болх бу Советаша пачхьалкхен, боахама, социально - культурни гlирс хьабеча.

Парте Центральни Комитето къаьстта белгалдаьккхад пачхьалкхен планаш кхоачашъяра, производства эффективность лакхъяра, экономически социальни дегlаахара комплексность Iалашъяра, управленера территориальни отраслевни хьисапаш вайса цхьана тардара гlулакха юкъе Советаша лоаца дакъа чlоагlдар лоархlаме хилар. Тхьан ерригача Советий эггара хьалхара гlулакх — пятилетка диъалагlча шера а бlаьрччача пятилетка а планови заданеши социалистически декхараши кхоачашдара эша хьалаш вlаштlехьдахар. Советий, цар исполнительни органий гlулакхий лоархlаме тlарча достамех цаI — Кхачан программа кхоачашъяр.

Депутаташа хьинаре дакъа а лоацаш Российски Федераце советский боахамей органаша дукха хlама ду хоржархой наказаш кхоачашдара. Докладчика хоам бир хlанз хержача республика моттигерча Советаша кхоачашде 390 эзар совгlа наказ тlаийца, царех укх шера 1 январь хьатlаотташ 245 эзар е кхаь даькъах ши дакъа гаргга кхоачашдаь хилара.

Доклад юкъа йоалайир депутаташа.

20 июне дlахо шийх болх беш хургъя РСФСР Лакхехьарча Совета сесси.

* * *

20 июне Москве, Йоккхача Кремлевски дворецe, болх чакхбаьккхар иттаьлагlа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета кlаьлагlча сессе.

Дlаьхдаь тlоараш а детташ тlаийцар депутаташен хьаьшашен новкъостий В. И. Воротников, Г. В. Романов, В. В. Кузнецов, И. В. Капитонов.

Уккал хьалхагlа дувца доладаь хиннa Российски Федераце халкъа депутатий Советий декхарех дола дош чакхдаьккхар депутаташа. Пренешка къамаьлаш даьча ораторaша лувцар пачхьалкхен, боахама, социально - культурни гlирс хьалбара даькъера Советий болх тоабара, юкъарча дешарен профессиональни школе реформа чакхъяккхара долча хьаьддача даькъех.

Российски Федераце Лакхехьарча Совето массаза раьза а волаш соцам тlаийцар КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума, цхьайтталагlа хержача СССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе решенешкара, цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос даьча къамаьлашкара хьадоагlа РСФСР халкъа депутатий декхарий хьакъехьа.

Цул тlехьагlа административни бокъонаш телхаярах долча РСФСР Кодекса проектах дола дош дийцар сессе. Из документ социалистически законность чlоагlъяра партен правительствен даим терко еш хилара дола кертара да, белгалдоалар депутаташ. Кодекс тlаьцарна духхьалца хьалергйолаш я административни бокъонаш телхаярех дола дерригa законодательство чулоацаргдолаш йола вlаьрча законодательни акт.

Депутаташа массане раьза а волаш тlаийцар из Кодекс бувах бола соцам.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Х. П. Нешкова хьыча доклада сессе чlоагlдир республика Лакхехьарча Совета Президиума Указаш.

Заседани чакхйоалаш РСФСР юрта гlишлонцьяра министра В. П. Ватракова ответ делар сессе болх беча юкъагlа хьаккхьчача, министерства организацешен предприятешен Кировски Псковски областий юрткьа чуйе цlенош, социально-культурни коммунально-бытовойн гlулакхашта дийрхlа объекташ хьалъяра планаш кхоачаш ца яра йоагlача депутатий запросашта. Цо хоам бир, кхы тlа а плановни заданеш кхоачашъеча Iалашдара тlадерзадаь йолаш чакхдоахаргдоларг.

РСФСР Лакхехьарча Совето гlирсаш хьалдарен гlишлон материалий промышленностен дешашта йолча массазарча комиссена тlадиллар депутаташа гlотдаь хьашташ кхоачашдара тlехьожам лоаттабелга.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

Кхалнаьха къахьегамен бытеш, накали берали лорадара дешашта йолча Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета заседане дийцар къахьегамах, накали берали лорадарах дола законодательство «Чечингромстройматериалы» яхача объединене предприятешка мишта кхоачашду иха дош.

Заседане ладийгIар объединене кертгерча инженера, генеральни директора заместитела нов. А. З. Майшнас ьяьча докладаген НГIАССР уназцIено лораяра министра заместитела нов. А. А. Гусевас ьяьча содокладаген. Дош дувцача дакъа лаьцар терналйи болхлой профсоюза гIишлоигьярен промстройма-обкома председатела Р. А. Гойгова, профсоюза ЦК доверенни лоро Д. Р. Идрисова, кхычар.

НГIАССР Лаккхехьарча Совета комиссе белгалдаьккхар, къахьегамах, накали берали лорадарах дола законодательство кхоачашдара «Чечингромстройматериалы» яхача объединене предприятешка белгалара болх беш хилар. Производство технически кхы тIа а кийчъяра, цунна механизаци а автоматизаци яра, болх беш барий къахьегама хьалаш тоадара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах.

Цунца цхьана, белгалдаьккхар, «Чечингромстройматериалы» яхача объединене предприятешка къахьегамах, накали берали лорадарах дола законодательство кхоачашдара беча балха тIа цIенхашта кхоачамбоацараши тернал ца деш дисараши хилар.

Даькъа дукхача предприятешка хIана а вIаштIехьдаьхадац уназцIенен кхерам боацаш къахьега йиш йолеш хьалаш, къахьегам дорабара правилаши нормаши тIелхаю. Кьоаста ца деш тоаду производствена процессашта механизаци автоматизаци яра дешаш, кулуха хIано а хала доархIаш ба предприятешара кхалнаькха къахьегам.

Масала, Старопромысловски кирпичний заводе кулгкара ду балхаш, КСМ-1 яхача метте кхалнаькха къахьегама 50 процент мара механизаци яьац.

Цхьацца йолча предприятешка хилча мегийтачул дукха а дукхагIа я фецара газ дола, балха моттигашкара фегара температура, гIартата оттабаьча боарамал тIеха да.

Масала, КСМ-2 балха моттигашкара хьайцача фе пробех 30 процент мегийтачул 5—6-зза дукхагIа кулаче веществаш уаш яр.

Къахьегама хьалаш, из дорабелга тоадара комплексни планаши санитарно-уназцIенох мероприятеши, капитальни ремонта реконструкци яра йлапаш дукхача предприятешка кхоачашьяц. Цхьайолча предприятей администраца Iалашдадац болх беш барий, цу даьгье кхалнаьха а, къахьегама хьалаши из дорабелген тоадара чакхъяха оттаь коллективни договорашкара мероприятеш кхоачашьелга. Дизза кхоачашдац болхлой спецбаракьаща, спецкогагIирсаца, хIаране ше-ше лорввара йолча кхыча средствашца Iалашбарах долча Законо дIадехараш. Кхалнаха шоай гигиена лелаеча цIалгех кукхагIйолча хана кхыча гIуллакхашта пайда эц е чура ча вIаштIехьа йоацаш хул.

Ше къамаьл деш А. А. Гусевас — кийчон комиссе кулгалхочо, белгал ма даьккхара, къахьегама санитарно-гигиенически хьалаш лертIа ца леладарах, медицински гIулакхаш деча кхоачамбоацараш хиларах дукха нах, цу даькъе кхалнах а, дукха цамогаш хул. Къахьегама хьалаш зуламе долча балхаш тIа болча кхалнаха юкъ-юкъе деш дола профилактически медицински хьажараш берриган а чу ца лоацаш, во, бокъонца дохний ца беш хул.

Масала, уназхой кхоачам болаш профилактически терро ца ярахи берав ца барахи дукхагIа хул гинекологически цамагараш, берах болчен бераш дечев хавара осдожнеш, хIаьта деноо лаьрхIача болх беча 100 сага лоархIаш 1983 шера лазараш бахьан долаш 84 ди дайнад, 1982 шера 59,7 ди мара ца дайнача метте. Лазараш хилара бахьанаш цхьайолча учреждений профкомий заседанешка формала дувц.

Кадраш балхаш тIара дIахьа юлаш дукха хувцалара бахьанаш да къахьегама хьалаш во хилар, оттаьча хавал тIех болх байтар, чуIеча моттигий бытовой проблемаш къоастаяйза хилар. Берий учреждениешка моттигаш ца тоьар. ЦIий предприятеш а тIехьа объединене хьайцача цу бахьанегIа шера балхара дIабувл 55 процент гаргга кхалнах.

Депутата А. М. Карагичевас белгалдаьккхар, республикерча халкъа депутатий Советий дукххача исполкомаш къахьегамах, накали берали лорадарах дола законодательство кхоачашдеча тIалхожам лоаттабара кхоачам болаш болх ца беш хилар, уж дешаш наггахьа мара дувцац Советий сессешка, исполкомий заседанешка, массазарча комиссешка, хIаьта промстройматериалий предприятей кулгалхой отчеташка вIалла ца а дугIаш.

Комиссе «Чечингромстройматериалы» яхача объединене могадир кулг-кара деча балхашта механизаци ярен кхалнаькха къахьегама хьалаш дIахо тоадарен, цар профессиональни говзал лакхъяра, бийсашкен йоагIача хана совгIен ду балхаш кIезигдара планаш кхоачашьелга предприятей кулгалхошкара хьадехар.

* * *

Комиссе иштта рекомендаци елар НГIАССР уназцIено лораяра министерстваней халкъа депутатий Советий цхьайолча исполкомашта.

Кагирхой гIулакхашта йолча НГIАССР Лаккхехьарча Совета комиссе шийна балха планага хьажжа заседане дийцар Нохч-ГIалгIай республикански профессионально-технически образоване управленен цунна карарча училищашен квалифицировании болхлой кадраш дикагIа кийчъярен кхетаярах беча балхах дола дош.

Нохч-ГIалгIай профтехобразоване управлене начальника нов. А. Е. Кучерова доклада ладийгIачули йийцачули тIехьагIа комиссе белгалдаьккхар, управлене квалифицировании болхлой кадраш кийчъяра белгалара болх беш хилар.

Профтехучилищашка квалифицировании болхлой кийчбелген кхебелген дIахо оргалдаьккха тоадара тIаерзаь мероприятеш отта а я чакхйоахаш я. Лаьхбеньаб дешархой теоретически профессиональни кийчон боарам.

Укх тIеххьарча шерашка кIезиг-дукхаха чIоагIъенна дешара заведеней дешара-материальни база, дикагIа вIаштIехьаьлийна цар кулгалдуи инженерно-педагогически кадраш.

Болхлой коллективаша хьехамчал леладу профтехучилищашкарча дешархой группашта.

Цунца цхьана комиссе белгалдаьккхар, Нохч-ГIалгIай профтехобразоване управлене а цунна карарча училищашка а квалифицировании болхлой кадраш кийчъелген кхеелген дIахо тоадара беча балха тIа кхоачамбоацараши тернал ца деш дисараши хилар. Болхлой кадраш кийчъяро дукхагIа дIайехарашка хьежжа яц дукхача профтехучилищай дешара-материальни база.

Профтехобразоване органаша йоагIаш йола уйла тIаяхийтац инженерно-педагогически кадраш хьахаржара, балхаш тIа дIанийсъяра, хьалкхаяра. 216 саг е 14 процент хила йоагIаш йола образовани, квалификаци, педагогически балха опыт йоацаш ва. Балха тIара мастераш хувцабалар 15 процентага кхаьчад.

Белгалдаьккхар, СГПТУ-11, 13, ТУ-28, 30 коллективаша шоай торонел эсалагIа болх беш хилар. Цар хIана а вIаштIехьдаьккхадац дешар хьехилген кхетам лулген органически цхьоагIо йолаш леладелга, юкъерча дешарен профессиональни кийчоня вIаши бувзам хулга. Цу коллективашка шортига лел дешара-кхетама процесс эргайоанхилга, цкъаза ледара лелабу дешарен кхетамен болх.

Нохч-ГIалгIай профессионально-технически образоване управлене кхоачам болаш тIахьожам доаттабац дешархошта нравственно-правови кхетам баларан бокъонаш ца тIелхаяйтаран профтехобразоване моттигерча органаша беча балха, шийна карарча училищаща кхетама болх тоабергбола, социалистически моралей нравственностей нормаш телхаераш лоергбоаца хьал оттаделга вIаштIехьдаккхац. Из бахьан долаш бокъонаш телхаь дукха моттигаш хинна СГПТУ-3, 5, 13, ТУ-1, Аргунски СГПТУ-3.

Комиссе членаша теркам тIабахийтар республике училищаш хьалъяра планаш кхоачаш ца еш хилара. НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министерства мела леладу г. Грозне училищай комплекс хьалъелга, бахача наха бытовой гIулакхаш ду министерство 450 моттиг йола училища хьалъе йолаенна. 1983 шера дIахийца хиннача ахчах 57,7 процент мара дац геннодридчиво. Нохч-ГIалгIай гIишлошьяра управлене пайда ийцар. «Чечингсельстрой» тресте «Чеченингушвино» объединени хIанз а хальеволаенаш Алпатово яхача юрта ГПТУ-20 даьрхIача эдаьлей комплекс.

Дийцача дешах лаьца шерра рекомендацеш тIаийцар.

Республика халкъа депутатий Советий исполкомашта могадаьд «Юкъерча дешарен профессиональни школа реформа Керттерча лостамий хьакъехьарча» СССР Лаккхехьарча Совета сацамга хьежжа профтехучилищай дешара-материальни база чIоагIъяра, инженерно-педагогически кадрий состав тоаяра, училищашта комплектовани ярен дешархой араехецарен планаш кхоачашьяра, чуIеча моттигаща дешархой Iалашбаре профтехучилищашта хаддаза новкъостал делга.

ТIема а къахьегама а ветеран Багаудинов Абдуллатиб «Красный молот» заводе гIишлош хьалъяра участке кашенщик волаш къахьегаш вола дукха ха а. Дика къахьегарал совгIа шийна йоккхий балха опыт кхаьчаран дIаду цо шийна улаув болх беш болча къонача белхалошта. Цул совгIа Багаудинова леларе дакъа лоац коллективна обществени вахаре а. Цудухьа сий а деш лоархIаш ва из болхлоша а кулгалхоша а.

СУРТА ТIА: А. Багаудинов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМА ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Доккхий толамаш доахаш хьайсагIа карарча шера «Горскнефть» НГДУ управлени коллектива. Хана хьалха, 37 шие кхоачашйир цо пхе бетта план. ТIайцача социалистически дехкарегIа 3210 тонн йолаш планал совгIа пхе бетта даьккхад 6150 тонн мехкдаьтта. Продукци маьхала яккхар план кхоачашъяьй 104,1 процент. Планал совгIа пачхаьлкхенга ехнай 280 эзар сома маьха продукци. Планал 3,2 процента тIех я къахьегама сарле а.

Дика къахьегаш хьайсагIа из коллектив ер шу доладелча денз а. Укх шера хьалхарча квартала итогагIа хьалхара моттиг «Горскнефть» НГДУ яьккхар.

КIезига яц управлене массаза а лакха къахьегама хьокхамаш гойташ хьайсагIаш йола бригадаш, сменаш. Царех я «СССР Министерства дикагIйола бригада» яха цIи лелаю, мастера Н. Н. Занкина кулгалдеш йола мехкдаьтта доккха бригада. 1983 шера керттерча профессех йолча бригадашта юкъе лелаьча Еррисоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг яьккхй, мастера А. Светличне кулгалду скважинашта капитальни ремонт ю бригади.

Уж коллективаш хIанз а управлене къахьегама хьокхамаш телаш хьайсагIа. Шоай дехкараш дизза кхоачадечарех ба операторdaш А. Абдулхамидов, Н. Кацаев, А. Ширяев, бурильщикаш Н. Дорофеев, Х. Осирфиев, иштта дукха кхыбераш.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ТОЛАМАШ А КХОАЧАМБОАЦАРАШ А

Наьсарен районе кхоачамболлаш яц вай хано дIадехкача тайпара культурно-массови болх дIаоттабе а из чакхбаккха а торо йола культпросветучреждениеш. Из кхета а деш, йолчарга наьха культурни хьашташ кхоачашдара лертIа болх байта гIерташ, массаза а цу балха тIахьожам лоаттабу КПСС Назрановски райкомо райисполкомо. Цунна дола тешал да: «КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X-ча пленуме сацамаш КПСС Назрановски райкома пленума критически замечанеш кхоачашъяра культура отдела балхах лаьца дола дош Назрановски райисполкоме дийца хилар. Цига дийцар Наьсарен района культболхлошта карагIдаьнар, ца даш дисар, белгалдаьккхар болх тоабара де дезар. Из тайпа дарже а советски органий тIахьожам боландаь дикагIа болх бе гIерт района культпросветучреждений болхлой. Цу даькъе къастта бехктокхаме декхараш тIадуж Наьсарен районни, Наьсар-Кертечен, город Назранерчен культура цIеношта, районни библиотекана. Цудухьа Назрание меттел, районна дукхача кхыча юрташка бахача наха юкъе а культмассови болх бе безаш уж учреждениеш я. Шоай йолаш йолча торонех биаза пайда а эцаш балача наха атеистически, интернациональни, патриотически кхетам луш йола тайп-тайпара культурни мероприятеш чакхйоах цар.

Цу даькъе цар дикагIа аьттув боал керда обрядаши традицеши вай вахара юкъейкхувлара балха тIа. Традиционни хилла дIаэттад районе къахьегама а, доттагIален а, юртбоахама производстве хьалхалаттараш а хетаь сайренаш чакхйоахилга, Советски Эскара гIудахх дебоалхараш торжественно ваккьабоахилга, саг йоалаярхар, керда хьакима бераш регистраца елга.

Хоза чакхдоах культболхлоша паспорташи, комсомольски билеташи торжественно хьале дIателалга, революционни тIема сийлен, кхьдола мехка цIийши дукха нах гулбеш чакхдоахилга.

Дика традици хинна дIаэттад Къулбаседа-ХIирий АССР Пригородни района къахьегамхоша наьсархоша доттагIал лададелга. Шоайла вIашагIкхийте цар цхьана чакхдоах къахьегама, «хьалхарча оазаий» «кIи-марса» цIейн, дIа-хьа ухаш художественни самодеятельносте концерташ увттаду.

Иштта, цу дикача традицех Октябрьское, Тарское, Куртат, Чермен, Майское яхача юрташка, кхычахьа цхьана вIашагIкхийтта чакхдаьхад наьсархоши а пригороднерча а культболхлоша «ДоттагIален къахьегамен» цIейш. ХIаьта «Экажевский» совхозе цар цхьана чакхдаьккхар «Кхалхарча оазама» цIей. Къулбаседа-ХIирий АССР лоархIаме долча дакъа лоацаш хинний «Асса» а «Таргим» а яха халкъа халтара ансамблаш, художественни самодеятельносте кхьбола доакъашхой. Иштта дукха ха йоацаш «Асса» хилар г. Орджоникидзе чакхдоаннхаш хиннача хореографе цIей дездеча дийнахьа лоацаш. Цига Къулбаседа-ХIирий АССР культура министерства Сийлен грамота елар цунна. Цу тайпарча гIулакхаша чIоагIду вежарешка йолча шин республикя къахьегамхошта юкъера интернациональни доттагIал, цар шоайла дола дог-безам.

Наьха хьинар вIдара, цар сакхетам кIоаргбара, хьалхашка латта доккхий а бехктокхаме а денхараш довза а уж кхоачашде нах оарцагIбахара а лоархIаме да кхетама болх хаддаза эффективно беш хилар. Цудухьа, дукхагIча даькъе шоаш еш йола культурно-массови мероприятеш нах болча моттигашка чакхйоах наьсархоша. КПСС июньски (1983 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа хьахинна балха керда форма я из. Иштта, культболхлоша балха участкашка чакхдоах хьайбаш леладерашца производстве хьалхалаттарашца дола вIашагIкхетараш. Цу даькъе агитационно-пропагандистски балха доккха тIо ду наьсархошта массазарча агитбригадаша. Шоай керттера декхар цар лоархI доазол дехьарча а вай [redacted] чухьнаькхьарча а событех лаьца художественно-агитационни форме дувцалга, хьалхалаттарий опыт, социалистически яхь йовзийтилга, къахьегама турпалий сий айделга, наха юкъера тайп-тайпара во оамалаш, антиобщественни гIулакхаш бегдоахилга. ДукхагIча даькъе цар репертуаре я моттигара материалаш. ХIара концерта шин-ший программа я агитбригада, шоаш хьоашалгIа боллача коллектива доакъашхой составага хьежжа кийчъеш.

Укхаза да иллеш, интермедеш, хьахараш, бераш, лепцаш, кхыдараш. Производстве хьалхалаттарашта хетадаь иллеш оал, халхараш ду, араехец къахьегама листовкаш, молнеш, бегбоах болх тесса лелабераш, кхьйола ладарлоаш йоахкараш.

Хьинаре дакъа лоац культболхлоша Сийлахь боккхача Даймехка тIема тIа Котало яьнна 40 шу дизара хетадаьча художественни самодеятельносте хьахаре а. Цу цIейна хетадаьча телевизионни хьахаре дикагIчарна юкъе бар наьсархой. Кагирхошта патриотически кхетам луш безаме чакхъяьккхар «Пути — дороги» яха тIема ветеранашта дагадоагIачох дувцаш хинна сайре-вIашагIкхетар, «Хала бер котаьлонга бахьа иккъ» яха сайре дувцар, кхыйола мероприятеш.

Коталон денна хетаь сакъердаме сайре чакхъяьккхар Наьсар-Кертерча культура цIен болхлоша. Цу сайрене тIем тIа дакъа лоацаш хиннарашца вIашагIкхийтта бар Наьсар-Кертера кагирхой, цу юртарча школашкара дешархой. ТIема халача наькъех лаьца кагирхошта дийцар тIема ветеранаша — А. А. Имагожева, И. С. Дидигова, Н. А. Смирнова, кхычар.

Цига гулбеннарашта безаме концерт оттадир культболхлоша. Массане хоза хеташ ладийгIар Майсигова Розас дIаьаьннача «Са ГIалгIайче», «Турпалхочун нана» яхача иллешка, цо йийцача «Комсомольски билет» яхача стихотворенега, вокальни группо даьккхача Шерипов Асланбека хетадаьча «Даьхе» яхача иллега. Из вIашагIкхетар чакхдоалаш тIема ветеранашта лизадаш юкъикаш делар культболхлоша.

Дика чакхъяьккхар Наьсарен РДК «Маяк» яхача совхоза къахьегамхошта хетаь «Кхаъе бах турпалаш» яха тематически сайре. Экажевоний-Юртарча къахьегамхошта хетадаь «Шоана, юртара къахьегамхой» яха концерт. СурхотIа дIадихьа «Даьхен тезаме къонташи мехкарийи» яха «кIи-марса цIей». «Назрановский» совхозе йийша «Фу мах ба совхоза саг балха хьа ца воагIаш доадаьча цхьан сахьата» яха лекци. Плиевкъонгий-Юрта дIайихьа «Сий хилда шун, Даьхен мехкарий!» яха сайре, «Сан вайи» яха диспут.

Дицденийдац наьсархошта бераш а. Церна хетаь а тайп-тайпара мероприятеш хул укхаза. Дукхача бераш дакъа лоацаш дIайихар «Хьабола, фаьлг» яха утренник. Хул районе бераши асфальта тIа дехкача суртий конкурсаш. Цига тувиддоал берашта эттара чIоагIагIа дезар машар бойнэ, «тIом» яха дош царна гоален дегазен долта. Берашта боккха сакъердам хулаш чакхдаьлар № 1 йолча юкъерча школа дешархошца цхьана культболхлоша чакхдаьккха «Наьбараш, майрабараш, кадайбараш» яха ловзар, детсадерча берашта хетаь «ЦIагIа сан на дац улица тIа» яха утренникаш.

Кхы а дикагIа вIаштIехьбаккха а, къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашде а вIаштIехьхургдар наьсархой, кагахьа санна эшаш йола кадраш ялара а, юртахошта кхоачамболлаш культура дика кхувргаш даларе а.

Иштта, Наьсарен района культболхлой кадрех лаьца аьлча, Iалаьмате эсала латт из гIулакх. Культура отделе болх беча 134 сагах ца мара коммунист вац, 27 мара комсомолец, лакхера образовани йолаш 4 саг, лаьрхIа юкъера образоване йолаш 28, царна юкъе — 12 саг музыкальни училищера хьехархой. Культпросветучилище яьлараш геттара кIезига ба культура болх бечарех. Цу училище хIана дешаш бераш берригаш а 8 саг мара вац. Гуччa тайпара тахана а замо дIадехкача тайпара болх дIаоттабе а иа дIабахьа а кадраш яц районе. Кадраш ца хилар мехтел, иштта, боаргIача бесса болх дIаоттабе а лелабе а йиш йола культпросветучреждениеш а Iалаьмате кIезига я районе. Тойам ба 3 эзарнегара 9 эзарнега кхаччалца нах бахаш йолча йоккхача юрташка « Экажкъонгий-Юрта, ТIой-Юрта, Дошланъий-Юрта, Iаьлий-Юрта, СурхотIа, Яндаре, кхыча юрташка клубаш ца аьтта.

ХIаьта из гIулакх иште латташ хилча, КПСС ЦК июньски Пленума сацам тIа белгалдаь: «Наьха бахара леладара деррига оагIонаш, цу даькъе быт, салоIа ха, дезале латта гIулакхаш» чулоацаш бола кхетам балара болх цу юртахошка мишта лелаберг ба?

Цу гIулакхо фу [redacted] баьте Наьсарен районга а боахамий а кулгалхой?

В. АБАДИЕВ, спецкорр.

ХЬАЛАШ ЦХЬАТАРРА ДАЛЕ А...

ХIанзчул тхъаь итт шу хьалха хIанзарча Горьке цIерагIча совхоза лаьттащ тIа цхьа бIаь гектар хиллал комсий бешамаш яр. Цар шерре-шера хIара гектара тIара 100 центнер гайдолгаш лора. МагIалбика боахамашкара хIала а юрабоагIаргба цу бешамашка балхаш лаьнах. Масала, агроном В. Н. Крошка.

ХIаьта МагIалбике бахача наьха цIенонта гонахьарча бешамашка цу массе шера а хIанз а во хиннай комсаш? Цу участкашка дIайийна хIамаш дика хилац?

Юххера а, «Малгобекский» совхозе звеной подрядагIа болх беш болча юкъюкъерча дезаля соахка я доацаш а цул хьалхарча шера, кьона гаьмаш соя тела йолалуча хана, хIара гектара тIара 50 центнерах совгIа гайдолгаш гулдадар? Гулдора. ХIаьта уж нах массаене а дика бовзаш ба.

Вай хьалхагIа а цхьа бийна Iийкабац М. Горьке цIерагIча совхозера наьна-турпала Чапанова Iайкай дезал. Совхозе специализаци хьача хьалхарча дийнахьа дена комсаш кхею цар, хIаьта укх тIеххьарча шин шера цоашта тIачIоагIъяьча 7 гектарах хIаране тIара 45—49 центнер гайдолгаш гулдаьд. Укх шера 60 центнер гулъе дагá я Чапанова Iайва.

Из да наха дика къахьегарах, цар патриотизмах, тар ма ду дукхагIа пачхаьлкхенна маьхера продукци кхее, мехка Кхачан програм кхоачашъеча шоаш лоаца дакъа доккхагIа хилийта безам болаш уж хилар.

Цу цхьан хенна МагIалбикерча совхозий кулгалхошен специалисташен доал тесса дитар хьалхашка латта декхараш кхоачешдара нах оарцагIбаха ца хар е ца лар. Хаккъа боахама чIоагIагIа эшаш йола культура во ча сагIорахьара шоцар бахьан долаш Iалаьмате дукха эсалаш ду мехка. Царна аьхетац бокъал башхача лаьттай хIара гектара тIара 1,5—2—5 центнер мара гайдолгаш ца гулде. Доал тесса дитарал совгIа, ховшие а пачхаьлкхенна зе делга дархIа мегаргдолаш да из.

Факташ къаръе хала йолаш хIамаш я. ДIадахача укх 5—6 шера Ахриева цIерагIча совхозе 180 гектара тIарча комсашта кхьметтел бIоагIий дегIа а комсаш хьалгъеха ашкакьаргаш техк а хIама даьдац. Цудухьа хIанз цига кьовсаи лоаттабу -лургбац комсашта зуламдергаштен лазараштен дукхаьа. ХIаьта планагIа хIара гектаро-м 50 центнерага кхаччалца гайдолгаш лаьа ма дезай. 2350 сома маьха, 160 гектарах хIараш!..

Уж балхаш хийцадаьл йиш йолаш хиннача дIадахача кIаьдача Iанах а бIаьстенах а пайда ийцабац совхозе кхьметтел. Шоай халнехьа уж чакхдаьхадаларе, хIанз шпалерах хьалйийхха хургьяр комсий гаьнаш, ядохимикаташца царна обработка е йиш хургьяр. ХIаьта совхоза кулгалхоша, боахам тесса битар бахьан долаш комсий лирегIа волча шоагIчо — миьльдо. лордаш хьувлаеча фашмаргаша хIалакьеш латт планагIа хьархIачул а дукха лакхагIа хьувкъам лургболаш хинна комсаш.

Халкъа рузкъа дайнадар аьнна вIалла шек а воацаш йоах совхоза директора Хасиев Хаспе «Чеченингушвино» объединене начальника хьалхарча заместителага А. Маркова:

— вIалла оттае а ешй из шпалера? Комсий гаьнаш хьа а аьхка, дIакхайсача дикагIа дадар-хьог?

Цу кулгалхочоа хац-хьогI цхьан гектара тIара комсаш 5 шерага кхаччалца хьалкхелара 5—7 эзар сом дIадахийтьлга?! Шийна кхсара кхьметтел 100 сом а лургдац сага Х. Хаснева, хIаьта пачхаьлкхен ахча миллионаш дой а сагота вац.

Иштта хьал тIа я «Малгобекский» совхоза 150 гектара тIара комсаш а. БIаргагучча йоаш латт уж.

Iунал хьалхагIа а санна во, геттара во ду комсашта Горьке цIерагIча, «Алханчуртский» совхозашка. Е боахамашка порядка оттаяра а, е зуламдергашаца лазаращца, оасарца къоесаи лоаттабара а тIаерзаь яц цу боахамий кулгалхойи специалистийи уйлаш. Царна дигалаттар цхьа хIама да — из могта сихагIа комсий хир хоададелга.

Ината я цар уйлаш [illegible] меттел хIанз. МагIалбика районера ерригa комсаш дика хьувкъам бала безаш я аьнна хетача хана а. Къаьзза боахама гIулакхах хIама ца ховшие саг хила веза укх шера укказа дукха миллионаш сомаш пачхаьлкхен ахча дIа а дахийта Iаламо ше хьалкхебаь цу культура хьувкъам бовбеш вар.

Халкъо салаш хьанкъале дешаш да: «ВIаши дистарца довз долла хIама». Хьадулла хIаьта, вай а нийсле цIераш аьхача совхозий гIулакхаш «Кавказ» яхача комсий совхоза тахянарча гIулакхашца.

Соахка а тIехьа. МагIалбика района вокха совхозашка а санна, вочa хьал тIа яр цу боахамера комсий бе[redacted]

Цудухьа, кулгалхошта де доагIар ца дича дадакхар — уж хийцар. ТIаккха оалангара дена хувцаделар боахама дерригача доакъошкара, царна цхьана комсий бешамашкара а, гIулакхаш. ЛаьрххIа комсаш долаю отделени вIашагIъеллар совхозе коммунист Гарданов Керам керте а волаш. ТIаккха дийнъелар ерригa бешамаш. Комсий гаьнаш, яьIар, шпалерах хьалйийххар.

Из де вIаштIехьдаьлар шоай кираш кхаь бригаде вIашагIа а теха бешамашка болх бе бокъонца бола дай баьхкандаь. Бригадашта хIанз керте эттараш комсашта Iунал дань опыт йола нах бар: Лидия Алешечкина, Маржан Гарданова, Фатима Мерикоева. Подрядни дезала звенош доал де шоашка дIанийцар кхаь гектарегара 12 гектарага кхаччалца: Яндиев Мусий дезало — 12 гектар, Зубарнева Зурай — 10 гектар, Цечоева Фатимай, Ярыжева Любай, Аушева Марияй, Коригова Лейлай, кхычар дезалаша — хIаране 5 гектар.

ЧуйIнна, хьинаре болх дIаболабелар ерригача комсий беша — 188 гектара тIа.

— Балха тхоашта могар деш тхо доахкилга хайна тха шефаш а новкъостал де оарцагIбаьлар тхона, — яхаш, дувц К. Гарданова. — ХIара денна 40—45 саг вайт тхона Малгобекски газобензинови заводен мехкдаьтта дIаувзача станцен коллективаша. Цхьана къахьегарах вIаштIехьдаьннад тха ерригa бешамаш метта йоалае. Цхьа хIама халахет, бакъдар аьлча: доал ца дар бахьан долаш хьалха дIаяхача хана сов нийлха йисай комсий гаьнаш, ахаш гаргга яйнай.

Нийлхало хьувкъама кIезигагIа Iоткъам бергболаш тхьовронгаш комсий йIаькъялийтай цар. Шеко яц, цу тайпара тоеннача комсаша дукха па гош лакха хьувкъам тергболгах а хьалхагIа кхоачаш ца деш дисараш комсаш лелаераш юха меттоттадергдолгах а.

Механизмашца а пелхица я болх бу оасар дIадоаккхаш. Химикаташ еттаж лоха а ду оасар. ХIана оасарах цIенъеннай бешамаш. Мильц а кхыдола лазараш а кхийттадаш комсех, зуламдергаш детаьц. Из да хьинар ца кходеш, механизатораша Богуев Богдана, Илиев Беслана, Исаев Салаибека, Мутиев Лаьлас, кхычар къахьегарах хьахиннар. Опрыскивателаш хаддаз болх белга Iалашду цига бола растворни узел лелаеш йолча звенос. Дзангуев Лазара, Дакиев Абу-Салажа, Миржиева Таис хIара денна ма ешша а сангал теке борлоски кийчъю. Цудухьа хIанзале кховвa комсашта обработка дь а баьнна, дикалагIа е кийчлуш ба механизатораш.

ГаьнийI кугIарашта юкъерча йовкъашта дика обработка дь а баьнна, минеральни удобренешца комсашта подкормка еш ба механизатораш.

— Укх шерара планаш перспективаши мишта шуй?

— ХIара гаьн тIара оахош укх шерре а, кIезигагIа гулдой а 3—4 килограмм гайдолгаш гулдергда аьнна хет сона, — йоах коммуниста Гарданов Керамес. ТIаккха дIахо «кхайлатарIа» йоах: — ДукхагIа гулде а мег. Цхьабакъда, гIулакх, оалаш ма дарре, шийна метте дIаоттадара тха кхы а дукха къахьега, комсий лазаршен зуламдергашен тIагIертта къовсам лоаттабе, дIахо а оасарах бешамаш цIенъе, кхыйола агромероприятеш чакхъяха езаргья. Хьийкъа комсаш чуэца технижен оборудованни кийчъеш да тхо хIанз.

Иштта долче, хIаьта, талане а цхьайола итогаш е мегаргья-кх. «Кавказ» яхача совхоза (иштта комсашта Iунал дикагIа де яьннача «Луч» яхача совхоза а) масало дог теннаду: МагIалбика совхозашка комсий боахам дегIабоалабара мел эше хьалаш долаш да.

ХIаьта комсий боахам айбара тахан а тIехьа лертIа болх вIаштIехьа ца боаккхарехи пачхаьлкхена доккхий зенаш дешше а сетийна багIарехи лаьца аьлча, царна дагадохийтача бакъахьа хургда вай партен пачхаьлкхена кулгалхочун К. У. Черненко дешаш: «Нийса хургда, нагахьа сана вай массане а, вайх хIаране а мелал, мичча бесса из яле а, воашта ехие. Пачхьаьлкхен план бахьан долаш сагот ца деш, кхьметтел, шоашка той, оарц ца доаккхаш Iе йиш яц цхьанна а минута. ТIаккха хьадувла ваIад ергьа вай: укх шера мичча бесса баьккха а болх юкъагIа баьккхача, фунагIа хIама дIакхоачаш ца деш дитача, цIаккха а ца хиннача тайпара лира хила деза хьадеха мог. Вай партийна позици кхыча тайпара хила йиш а яц».

Дика кхетадеш хьадах аьнад.

Ш. САКАЛОВ.

АГИТАТОР—КХАЙ ТIА

«12 июне комндорашта оасар деча норма 200 процент кхоачашъяьча, № 3 йолча бригада болхлочун Вайтурхаева Хеде сийна урагIъяхийтай байракх» яха «молни» араьлар. Из дар Грозненски района «Юбилейный» совхоза кхай тIарча стане.

Делкъайга хIама дaa гулбеннабар механизатораш, кхьбола кхай тIа болх беш бола нах, специалисташ. Цхьа кIезигача хенагара дIайийккхача кагирхой бар уж. Къьстта дукха бар царна юкъе мехкарий.

Къона болхлой иштта дукха хиларо дега тоам бора, «алхар дизза бе доллаш да-кх юрта боахама гIулакх, из юртара кхоане чIоагIа хургйилара тешам бе-кх», аьнна уйла кер чу йоассар.

— ХIа новкъостий! Тахан вай хоастабергба шоай дийнахьара норма 6,7 гектар меша горох хьакха йолаш, 12 гектар хIаране хьекха, 179 процент кхоачашъяь комбайнераш Калаев Уза, Асиев Махьмуд, Катуханов Саламгира,— аьнна къамаьл дIадоладир совхоза партноьма секретара Усманов ЗураIас ялхайттагIча июне. — Кхачан программа кхоачашъелга дерригача халкъа, хIара советски сага гIулакх да, аьнна, хьахайкадир вай парте шийна Центральни Комитета майски (1982 ш.) Пленуме.

Из дехкар шоаш кхо ца беш кхоачашдара берригa шоай низ, шоашта ховш дер дIалуш хилара хьокхам ба тахан вай хоастабеш болча механизаторий къахьегам. Вайх хIаране иштта болх бича, дикка доккхагIа хургда вай доаха толамаш, дукхагIа хургда аланн, дикагIа хургда хIаране вахара хьал.

Иштта, советски халкъа кхачан продукташ шорта хилийтара, цун вахара хьал тоадара оттань я кхачан программа. Из кхоачашъеча дакъа лацар сийлала гIулакх да,— аьлар Усмановс. Цул тIехьагIа урагIъяхийтар ше цIи лакхача кхаь сага сийна цIе байракх.

Совхозе хIара дийнахьа ю социалистически яхьа итогаш, дIабовзийт яхье котбаьннараш. Иштта делкъийта вIашагIкхийттача кхайнабу, хоастабу уж, цига дIалу царна цхьан дийнахьа яхье котваьннача хьожаль ахчан преми.

Бригадираша коммуниста Мадагов Салауде, Джамалова Марета, Сабирова Бирланта аргIанара боахама а политически а дехкараш дIадовзийт бригадашкарча наха, уж толаме кхоачашдара де лезараш белгалдоах. Цар бувц хьинаре а бригада толам балар лоаш а къахьега нах, царгара хьокхам эцара тIахьех.

Царгара хьокхам а эцаш иштта толамаш доах кхычIа бригадаша а. Масала, Аниев Мукдама, Исаев Супьяна кулгалдеча бригадаша. Уж а я хьалха латта бригадаш. Шоай бригадашка политически кхетама болх дика бу тракторни бригада партгрупорга Бачаев Султане. ХIаьта цу бригада балхаш дукха да. Цига бе механизатораш а кулгалхоца болх бу нах а. Верригa а 32 саг ва бригаде болх беш. Укх шера цар хьалкхеьй 150 гектар горох, 20 гектар рапс.

Бригадо доаккъарийна хьалкхееш я силос йоллара йола 125 гектар хьаьккIаш, 36 гектар горох уаш бийца кен, доаккъара гуракхьа дийнача лаьта буц, уж хьакха йолаьй.

ХIаьта культура хIанз чуйяца мукъадаьннача лаьтта аьха а аьхе, 100 гектара тIа доаккъарийна хьаьккIаш дIаь кийчлуш я бригада.

— Оаха хIанз цхьан хана шин-кхоъ тайпа болх бу, — йоах бригадира Ибиев Рамзана. — Царех цхьанкха а бац тIехьатетта йиш йолаш. Бакъда хIанз оаха дIабоалабеш бола болх массарел а бехктокхаме хет тхона — из да чуэца деза 300 гектара тIара гуракхьа дийна лаьт.

Хьалхалаттача болхлоша механизаторашца коммуниста, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема а къахьегама а ветерана Гончаров Алексей Васильевича, комсомольца Витушев Рамзана, Алханов Хасос, Кидаев Адама, хIаьта иштта кулгашца болх беча Арсеников Бадруддина, Чалаев Исходже, Хамзаев Алантайс, кхычар шоай новкъосташка дувц шоашта хьалхашка латтача бехктокхамеча декхарех.

Совхоза агитатораша болхлой тIахьех Серго Орджоникидзе цIерагIча Ленинградски Балтийски завода коллективо дIадоладаь петилетка ханал хьалха кхоачашъяра гIулакх хьаллацара, укх шера пачхаьлкхенга 650 тонн сомн 11500 тонн баьццараши доха совхоза коллектив тIаийца декхар толаме кхоачашдара.

Цхьа йоккха а йIаьккхача хана а йокъал ца отте, из дешар тIеххоачашдурггхилара белгалонаш хIанзе а гуш я: дика тоаденна да деррига баьццараш, цIена а дика лета а я сомий беш. ХIанз чуэцаш латт хьалха хьайсвал мабуц. Из хургья 400 тонн.

Ю. ТЕГАЛОВ.

КПСС Урус-Мартановски райкома члена, «Знак Почета» яха орден лелаеш волча Алихаджиев Іаднан кулгалдеш йола хьажкІаш кхею звено «Гойтинский» совхоз-е эгара дикагІа лоархІаш я. ДІадахача шера хІара гектара тІара 72 центнер хьажкІаш лаьцар звенос.

Укх шера шоаш хьалкхоча хьажкІаште обработка еш ба хІаьз механизатораш.

СУРТА ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) «Гойтинский» совхоза звеньевой І. Алихаджиев, тракторист В. Мутиев.

Э. БАТЧАЕВА сурт.

ДИКА ЧАКХДОАХАРГДА ЖА ЛАРГАРА БАЛХАШ

ДогІаш а новкъа дац

Май бутт бовле цхьа кІира хьалхагІа болабелар тха колхоза къахьегамхой «Дошо хьоаса» гулбе. Жа лоргараш, шоай, болх дика еІаштІехьа е баьккха, жа ларга болалуше а. наст-каста догІаш делха даьлар.

Фу дича баькъахьа да? Болх юхасоцабича ха йовргъя, лоархІаме юртбоахама кампани хьеэлийтаезаргьа.

Ишта моттигаш тхона хьалхагІа а нийсъеннаяр. Укх тайпара кІалхардийлар тхо ишта халача хьалашта. ГрафикагІа ларга хьадовладе дезаш дола жа Іул хьадоагІача наькъа гаргагІарча кашаре дІачулоаллар е бийса дІаяллалие шоай кашаре дутар. ТІа тхов болча помещене чудоахна жа цу бийсаниа докъалора. тІаккха ІуйрийІна автомашинашта е тракторий лафеташта тІа а детте, лоргача пункте хьадоалладора. Из бахьан долаш дукха жа йоа ца еш болх бора жа лоргараша. Доала хІама графикагІа лелар.

Цу хана Іоаль опыт юкъе. Йоалайир саха укх шера цхьадолча майски девошка а. Юкхера а, колхоз бІарчча хьанийцача 31 мае 11 эзар совгІа устагІа лерга а баьлар, царна тІера 54 эзар килограмм биткъа хьоаса бола тха а даьккхар.

«Дошо хьоаса» гулбара лелаеча социалистически яхье хьалха латт коммуниста Магомед Магомедович Магомедова кулгалду жа лоргача шоллагІа пункта коллектив. Укхаза хаІнале а 5025 устагІа лерга баьннаб.

Жа лоргараш шоаш а ба хьалхара моттигаш яхар духьа къовсам лоаттабеш. Цу яхье хьалха ва комсомолец Алиев Мохьмад. Цо хІанзале 730 совгІа устагІа а лерга 3134 килограмм тха даьккхал. ШоллагІча моттиге ва Вагомаев Мохьмад, кхоалагІча — Ших Шихов. Хьалхарчо 482 устагІа а шоллагІчо 436 устагІа а лерга 1400 килограмм гергга тха даьннхад.

Белгаладенна доагІа, жа лорга машинаш дукхьашха бе еллача къонача жа лоргарий хьинар. Царна юкъе ба комсомолец Хайсуков Богама, Замов Курбан-Магомед, Коймобаев Юзаду. Царех хІаране дийнахьа 30 устагІа лорг.

Г. ГАНДАЕВ, колхоза карттера ветврач.

КарагІдаьнначох тоъам бац

Соахка 1600 гаргга устагІа а лерга, тхоай бригадерча жа лоргараштa юкъе чемпион хилар сох. ХІаьта соахкарчул лохагІа укх шерара сай хьоахам хиннйта сай боъс лц аьнна хет сона. ХІане хет дІа а арга аз.

Кастта комсомоле белгалдоаккхаргда шийи деза диншйх Владимир Ильич Ленина цІи тилла 60 шу дизар. Цудухьа, тхох хІаравар, ВЛКСМ член, эггара дукхагІа къахьегама хьоихамаш лакхдаь накъавакха денхарийла ва цу сийлахьча денна.

Тха боахаме хІанз бокъонца дІадолалуш мара дац жа ларгар. Ларга безар 38 эзар устагІа ба, хІаьта лерга баьннар 11 эзар совгІа бар — кхсачаш кхоалагІа дакъа а дацар. ХІаьта хІанзале аз лергаб 730 совгІа устагІа. Из хьехам сезон чакхъйалалехьа кхы шоазза даккдургба аьнна хет сона.

Сайна цхьана къахьетача новкъосташа — Ших Шихова, Курбан-Гадиж Магомедова, Вагомаев Магомеда толамаш доахаш е тІадвака ва со. Пхе дийнахьа Шиха 314, Курбан-Гадже — 303, Магомеда — 270 устагІа лергар. Яхьа условешка оттадаь жа хилара, производственни хьокхамаш лакхдерах соца цхьана ахчан премеш елар царна а. Уж даькъала бувцаш, могаш-маьрша бахар, дошо хьоаса гулбеча керда къахьегама толамаш дахар лоаш, лоацаш доахаш телеграммаш яйтай царга колхоза правлене, партиоме, профкоме, ВЛКСМ комитето.

М. АЛИЕВ, колхоза жа лоргар, ВЛКСМ член.

Дог раьза долаш гІулакх дІадоладича

Жа лоргача пунктера болх — юкъара гІулакх. Укхаза лоархІаме да жа дукхагІа лоргар хинна ца Іеш тхана классировка яр а, хьадаьккха тха дІадахьара, дерригача продукцена кепа тохар а.

№ 2 йолча жа лоргача пункте тхаа классировка яра балхах дика лоархІаву Абдулвазизов Магомед-Пазыл, из кепа а деттаьш, цунах итогаш ярах — Ибаков Аминуле, Иван Картьшов, Иса Азиков. Пресса тІа цар болх бу хьалхара шу мара деце а, шоай болх тешамен ханнахьен чакхбоаяк цар.

Жа лоргарий еррига коллектива дегаш уроттадеш хьинар айдеши ба тха повараш. Хьалхара шу дац со жа лоргаш йола. Хьалха тха даар цхьан тайпара хулар.

Кхы тайпа да гІулакх укх шера. № 1 йолча тха жа лоргача пункте ЙоаккхагІйола повар я колхозни пенсионерка Полина Васильевна Лапшина, цун гІоача я къона колхозница комсомолка Майса Шушакова. Жа лоргарашта цар кийчъю тайп-тайпара суп, борщ, пельменеш, тефтелеш, котлеташ, дулх чуделла кхорза олгеш, кхы тайпа Іалаьмате чам бола даар.

Жа лоргаш мел бараша дег тІара баркал оаз шоай повараштa цар даар бе-бен тІоагІа чам болеши хьайтарах.

В. БАЛАН, Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза зоотехника.

АХ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Донской дешараш тІешица Н. Анискиев цІерагІча Новогрозненски механьатта чакхдоахана завода технологически цхьайттаегІча патиолетка деьлагІча шера план, ханал хьалха кхоачашъяра. Уж толеме кхоачаш тІехкхоачаш дера «ХІара бахан дийнахьа дисциплине тІехдинен хьадар дукхагІен хилийта!» яхача девизегІа шерре социалистически аьзь йоаржаьй завода цехий, установкий коллективаш. Царна юкъе хьалха латтачарех я укхаза моль бетта чотагІа эггара йоахха къахьега йолаенна Артюшев Геннадий Аркадьевич керте латтача БерклегІча цеха коллектив. ХІанзалехьа ах шера планегІа лоархІачул совгІа цо арахийцай итташ эзараш соммий мехка мехкдаттаг продукци. ХІаьта установкашта йийза хьараре социалистически яхье хьалха моттиг яьккхай Краснова Людмила Николаевна керте латтача № 21-1 йолча установка технологашта. КийслегІча шоне деиз тІабоагІача бетта календарагІа къахьегаш ба уж. ХІанзалехьа ах бетта планал совгІа эзараш тонна продукци еннай цар. Белгаладенна дезаш да шоаш эра мел хецаш йола продукци цар дикаен тІехдинен мара ца хулийтала.

Ишта дика къа а хьегаш, товарни продукци арахецара ах шера план кхоачаш а бергга я Седаков Павел Александровича кулгалдеча «ЛЧ-35» яхача установка коллектив Лысов Андрей Витальевич керте латтача № 21-2 йолча установка технологаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Лаьттанцара безам чІоагІбара

Комсомола В. И. Ленина цІи еина 60 шу дешара - производственни бригадаш еІашагІъехкейолаь 30 шу дизара хетаь укх деношка хилар школьнийи къахьегаме объединенийн болалой юртбоахаме профессейгІа белие дешархой конкурсий республикански слет.

«Родина» совхоза къахьегаме селеІаре пигаре цхьа да даьккхар доттагІлен еІашагІкхетар долаш. Старопромысловски Октябрьски районий дешара - производственни комбинатацка, «Родина», «Ильинский» совхозий, «Гикаловское» яхача опытно - производственни боахаме кхашка шоай къинар гойташ яхье баьннабер къона токараш, слесараш, водителаш, электрикаш, машинистеш - делопроизводителаш, кулинараш, гІишлонхой, столяраш механизатораш, доарваш, иштта кхыбераш. Хьалхарча дийнахьа слета доакъашхой даькъала бийцар просвещене министра С. М. Моттаева, ВЛКСМ НохчГІалгІай обкома секретара В. Ф. Петровас, «Родина» совхоза директора Советски Союза Турпела П. М. Крутова. Цу дийнахьа а болх бе йоалелар хІара профессех йола секцешка. ХІаьта ше ди йоаккхача культурни программаца чакхдаьлар.

Шийса тІехьар, доккхий аламаш сенна лепаш ордений дар. Бакъда, лагерь сегуаш цар, тьатІадоагІача денга кийчлуш яр. Республика тайп-тайпарча моллагІьаьнаре слете хьабаьхка бола 207 кІаьнкиий йийиги шоай говзал, зенеш гойта гІертар. Хоаш де, хІаране шн-ше котвала лерхІар. Цудухьа яхьа баьннараш бІарг тІехьа ца кхетаьш бора болх.

Совхоза ферме хьийбешта говкахьа тІехьа къона хьайбивлелаерш. Бокхахйчарна лургйола телеш ениай царнех юртбоахама хьайбешта кІама дуаде, хьайбай продукци мах хеадабе, шоаште хеташ дар практически бІаргедаттилга, иштта кхы яраш. Жюре члениаш бокхача безамца бехгедоалар хеуьш боагІараш квалифицированно дуц дола дешаш. Призовой моттигаш хьаьар Велечко Светас (Шелковской район), Муртазалиева Лунзас (Грозненски район), ФаргІиева Макхас (Малгобекски район).

Иштта тоаьам тІеэзаш яр «Гикаловское» ОПХ хьай тІа йолаенна къонача пахарий язь а. Укхаза конкурса хьалаш бокхкийчарна чоагІэне экпергал совгІа, кха а хале рельеф долаш кийсдалар. Из иштта дале а, кхуаш беаІараш дог тІийше аьтта ала болабелар. КорзагІбаьнне бокцаш, сатийна эгрегаш а лалеаш кийса боал боезар цар. Массане а тоаркам тІеэзабар Грозненски района Петропавловски юкъерча школа выпускница Юнусова Айзай трактором.

Кхы йедаргІа дацар гІулакх Октябрьски Старопромысловски районий УПК полигонашкен дешара классашкен. Укхаза кагирхоша яхь йоаржаьяр болалой профессейгІа. Слесараштa юкъе белгалеьнар Белалов Ломали, токараштa юкъе — Зонь Олег, машинистешта - делопроизводителашта юкъе — Моисеева Наташа, швеяшта юкъе — Плиева Фатима, кулинарашта юкъе — Королева Света, электрикашта юкъе — Корытько Виктор, водителашта юкъе — Гусейнов Руслан.

Сарехье лагере митинг хилар. Кхуеш боагІараша вий кхайкейоре разрядина дукъала берешта, дІакхайкадоре шоаш дунен демократически низэшца солидарни хилар. Цар дехкар тІаеийцер хьатІадоагІача дешара шера боахамашка, заводашка массехк дийнахьа болха ба, цига эаза средствеш мешера Фонде дІаязьийта.

КІиродийнахьа — слета тІехьарча дийнахьа — «Родина» совхоза къапнка хьалар къалъегаш десант. Шии бІаь совгІача кІаьнкашен йийгарях оасар дир кабуца. Цига дешаца кхача цар дог раьза а долеш дІадахийтар кагирхой студенчий XII-ча Дерригдунен фестивале.

Ш. КАГИРОВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) къона: механизатор А. Юнусова, доар Е. Мерозвичь, ишкени лелар Э. Тасуханова, машинистер Е. Минашкина.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

ЙОЛАШ Я КХЫ А ПАЙДА ЭЦАНЗА ЙОЛА ТОРОНАШ

Цхьакхча саг а, арга вай, цецвоаккхаргвац ахкаи хана кердача нарсаш, цІеча помидораш е хоза хьаж йолча укроп. ГІулакх кхыча бесса хул Іай е бІаьстан юкхье, Гоненхь уллаш лоа да, шелало вог сихагІа боахийт, дІайха барцнъаш тІадулхийт, — цкъаьшахьа тика тархеш тІа гу хьона селаІада дерригa бесаш шоашца дола баьца дааращ, керда шу деэдара кийчдаьча истола тІа Іоюл Іа ховка хІанзза хаьса тІара хьаьнкхи. кердача шера йолка бар сапна бос бола нарс.

А. легенда тІара а фантастически романа тІера дац из дувцар. Іаь заилахье цІе помидораш, хоза хьаж йола сийна нарсаш е керда петрушка, укропа, хохабуц, кхыйола баьцадаарий культураш кхею «Тепличный» яхача совхоза говзача болхлоша. ТІатІа дукхагІа хулаш латт цу [illegible] тхов кІалара кхаш.

— ХІана тха я дукха хІама цаэшаш 120 эзар квадратни метр дІалоацаш йола бІаьш теплицаш — докхкал а деш дувц совхоза директора юртбоахама Іилмай кандидата Муса Ахмадович Ахмадова. — Гергарча хана болх бе йоалургъя 30 эзар квадратни метр лаьтта дІалоацаш йола хІанзарча ханара теплица, тІаккха 25 процент совдаргда тха боахама низалаш: керда кхо гектар дІалоацаш йола теплица техникана тІеххьара карагІдаьннарашца Іалашъяь хург ма йий. Цо йиш хулийтаргъя къахьегамхоштa эгара шийлагІча хана керда баьца даараш лоаттаде.

ЛоархІаме да теплицаш йІоахъяра лаьттана кІалхарча термальни хих тІа-тІа дукхагІа пайда ийбеш хилар. ХІаьта термальни хих пайда эца йиш я Грозне моттел, кхыча моттигашка а. Кхаь скважина хІанззе а йІоахал лу Каргалински яха станица йолча районе. хІаьта хІана «Тепличный» совхоз кийчлуш цу оагІорехьа хьалхара кхо гектар лоацаш йола теплица болх бе йолалийта. Из хургья боахама филиал. Из болх боезаш бола нах, опыт йола тепличникаш хІанзза а кийчбеш ба.

Цу дерригне хьагойт теплични боахам, цу даькъа «Тепличный» яха совхоз а, дегІабоалабара пайда ца эцаш йола торонаш дукха хилар. Уж балха юкъейоаладо йиш хулийтаргъя баха нах [illegible] ча баьцадаарашца бІарччача шера Іалашбе.

ХІаьта хІанзарчоа совхоза коллективо, коллективий подряди боахама расчетни дІахке а производственни бригадана юкъе а йоалаь ланхъю къахьегама овсарле, гІа-гІа дукхагІа кхеду баьцадаараш.

— ХІанз хІара денна лу оаха торговлена 120 центнер а кхы дукхагІа а керда нарсаш, помидораш, хохаш, гІулгашкаш, петрушка, укроп, кхыметтел бос бола набуц а, — яхаш дувц М. Ахмадова. — ХІаьта шу доладелча денз магазинашца ехкай 4 эзар центнер совгІа витаминни продукци.

Июнь бетта кхы а.. эзар центнер баьцадаараш доахка лаьрхІа я совхоз. Карарча шера гуралъен Іайи кхеберг болча лампача хьункъама лард йолдара дола балхаш деш ба укхаза хІанз. Цу тайппара, укх шера шалъеннача хана къахьегамхошка 12 эзар центнерал кІезигагІа доацаш керда баьцадараш кхоачийтаргда боахамо.

МалагІа баьцадаараш мел лурга укх шерра а? 8500 центнер нарсаш, 1000 центнер помидораш, кхы а хохаш сибалаш, петрушка, укроп, бос бола набуц.

Йиш ярий-теш укх шера баьцадараш дукхагІа дала? Бакъда, из де-и йиш яр. Амма гІулакх мишта латт аьлача. «Тепличный» совхоза коллективо укх шера къоастадеш цхьаькха... лоархІаме декхар де — къайлача грунта ах майда тІа «Заря», «Гойтинский», «Солнечный» яхача а кхыча совхозашта бахача нахага доккхен рассада — кхеду цо. ХІаьта кІезига а кхедаш — 15 миллион баьцовгІа. Тахана ра дИ тІакхоачаш реализаци лаь 12 миллион йолча рассадана. Уж я перспективни лоархІаш йола «Волгоградский», «Новинка Приднепровья», «Факел», «Белый налив», «Лебяжинский» яхача сортех йола помидораш. Рассада кхеиро торо хулийт боахамга бахача нахага дІаккхачийта еза помидораш кхеяра ха лоацъе.

Рентабельни боахам ба «Тепличный» совхоз. ДІадахача шера, масала, 180 эзар сомал тІехбаьлар цун пайда. цо йиш хулийт къахьегамхой вахара хьал тоеде, царна дукхагІа материальни поощрени е. КІезига чуба дагаяц коллектив пайда укх шера а.

ДегІайоагІаш а тоалуш а латт «Тепличный» совхоз. Хьалъеш латт цу нах чубахаргболa городок, йолаш я капитально хьалъяь бытови помещенеш. асфальт бийда наькъаш. Цунца цхьана совхоза боньонна йола тІо эш. Из де йиш я Грознерча промышленни предприятех республика районийн. ХІаьта из сихха де дезаш а да, хІана аьлча, массанена а пайда баргба цунца.

Дальча лоархІаманца хьехьокх пятилетка дига шера план «Тепличный» совхоза коллективо 1 июне кхоачашъя хилари укх шера план цо 7 ноябрь тІаккхоачаш кхоачашъергинлари. Социалистически яхье хьалха латт Идигов Сейд-Эмини Эдилов Мусси йерте йола подрядни бригадаш. Уж гІерт теплицай хІара квадратни метра тІара 23 килограммал кІезигагІа доацаш баьцадараш чула, вешта аьлча, планегІа лаьрхІачул дикка дукхагІа.

М. ПЛИЕВ.

ШУРА—ПЛАНАЛ СОВГІА

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча доккхагІа декъе юкъедахьа тІерташ дерригa шоай низаш тІадерадаь къахьегаш ба карерча шера Сунженски района Ленина цІерагІча колхоза хьайбаш леладераш. ХІаьта шоай декхараш толаме кхоачаш а ду.

Иштта, ах шера пленагІа йохка йоагІар 765 тонн йолаш дІабехача пхе бетта шчачахьалхенга 650 тонн шура ехкай цар. ХІаьта дулх — 51 тонн, ялх бетта пленагІа дохка доагІар 60 тонн долаш.

Хьайбашта цахадаш воца доакъар лоаттаду колхозоша. КІабарга хьежча дукхагІа а я царгара хьайоакха шура а.

— Ах шера планал совгІа 50 тонн шура дІайоахьийтаргья оаха колхазоде. — Йоах колхоза председатела Чилаев Шудина. — Толаме кхоачашъергья дулх дІадахаре плен а.

Цо цІераш йоах шоай низ дІа ма яхоача къахьегаш болча колхазой. Царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб шоай планаш дикка тІехкхоачашъеш хьабоагІа доярхаш Весиева Яха, Алдамова Алпату, Сулейманова Яха, Ачханова Есимат, кхыбараш, скотникаш Саралиев Нурады, Исмаилов Аюп, Балаев Аан.

С. СУРХОЕВ.

Доазол дехьара

АПН корреспонденташа хоамаш ду

НДРИ: РЕВОЛЮЦИ БІУБЕННА ЙОДА

Аденерча форда йистерча улица тІа гІолла водаш хилча, безам бепе а, сакъердам а хулаш хьеж хьо, бухье юкхье дагІаш, историкаша лерхІачах, XV—XVI бІаьшерене хьалъаь хиннача къаьлача крепоста чухийрца пенаш а долаш долча. Сира яьача гІайрен лакхача бердий тамашеча суртага, 1839 шера 19 январе Сира йистошта дІатІадалар командовать деш капитан Хэйс а волаш хиннача эскадра немаш. Адена йистошка десант Іо а хоаьь оттадир английски колонизатореша цу мехка дукха хІама да эшшаш 130 шера лаьт[illegible].

Столицерча ТІема - исторически музея залашка дилла дукха нах хул. Укхаза ух мохк шийи мукъагІа хилар дІакхайкадаьчул тІехьагІа баьраш а, низІоткъам тІа лоаттабаьча кхача мехкара баьхкараштa духьала лоаттабаьча турпала къовсама юкъе хинна доккхагІча воахалах бола нах а. Музей гулъаь экспонаташ латт англичанашен американцашен хьадаьча трофейни герзий коллекцех, мукъале бахьан къовсам лоаттабаьрий хиннача хІамах, духь-духьача документехи суртехи. Цар тешал ду Йеменски халкъо оккупанташтa еш йола хьинаре духьале цІаккха а сеца цахиларо.

20 шу хьалха Радфана лоамашка гІеттача восстане сийгача ала эникхийтар берригача мехка. 1967 шера 29 ноябре тІеххьара английски салте дІаяхар Аденара. ХІаьта кхоана 30 ноябрь да ахаш 29 ноябре бус дунен карта тІа хьакхилар цхьаькха а къона шийи лоІаме йола пачхаьлкха.

ДІадаха шу чакхдоаллаш Тавани яхача Адена портови районе хьаллегІача малаз на ховча ТІемахочун памятникамемориала уллаув дилла а го йиш я столице баха нахи мехка кхыча провинцешкара баьхкараш. Монумента юххера даим йоагарйола цІи йолча уж уж даьхен царгІатои мукъаьлен бахьан, турпалаш санна, лата а латаш шоай легІамаш Іодийххарий сий де.

Сихха хувцалу Демократически Йемена сибат. Хувцалу, маларра аьлча, хІара денна хувцалу Йеменски социалистически парте кулгал деча дерригача халкъо экономически, культурни довзъошна тІагІетта прогрессивни хувцамаш деш хилларгІа.

Демократически Йемена экономика дегІайоаллара, къаман кадраш кийчъяра гІулакха юкъе доккха дакъа лоац Советски Союзо. Со хилар Советски Союзех Демократически Йеменех цхьан леладеча гІулакхий керттера объект йолча юртбоахама техникана ремонт еча заводе. Шин шу хьалха а тІехьа Аден Лахдж яхача провинцеца юкъаш йолча тІонаькъа гаьна йоацача моттиге кІарцхалаши тІейи мара хІама тІа доаца аре яр. ХІанз укхаза урагІа яхай Йемена эггара хьалхарча цу тайпарча предприяте корпусаш. Проекто лаьрхІа да иштта шера 60 совгІа кхачаш юртбоахама техника специалисташ—эксплуатационникаш ремонтникаш кийчбергбола дешара центр хьалъе.

Сихденнад балхаш укх шера аь йистелла ешаш йолча цхьаькха объект а — Аденски дунен халкъашта юкъерча аэропорта самолеташ хьалгІеттен Іохувшен оаса ХІанз, самолеташ гІеттачен Іохувшачей аьсана реконструкци яреи йІаьхъярен балхий йоккха комплекс кхсачашъяьчул тІехьагІа, чІоагІа лакхлургба мовхьаши пассажираши дІа юха кхаьхьара а кхувлаш а боарам. Аэропорта йиш хургья Демократически Йемена экономикен дунен халкъашта юкъера бувзамаши дегІаахарга хьежжа самолетий керда тайпаш тІайиде.

Нагахьа санна тахан 1969 шера февраль бетта кулгаш яздаьча эггара хьалхара правительстваштa юкъера соглашени аьццул тІехьагІа доладенна Советски Союзой Демократически Йеменен цхьан леладеча гІулакхий карта тІа дІатІахьежача эггара хьалха тержам тІабохийт саго уж цхьан леладу гІуламаш дукхача тайпара хилара. Уж леладу юрта боахама, энергетика, геологе, культура, къаман кадраш кийчъяра даькъе а кхыча доакъашка а. Къаьстта шерделар уж 1979 шера октябрь бетта Советски Союзи Йемена халкъа Демократически Республикен юкъарча 20 шера долча доттагІален цхьан гІулакхаш леладарен Договора кулгаш яздаьчул тІехьагІа.

Шоай йиза ца кхоабеш къахьег советски йеменски гІишлонхоша электроэнергица мехка кхо провинци Іалашъергйола «Аден» яха йІоахьала электростанци хьалъеча. Цу станица хьалхара блок йолаллийта лаьрхІад 1985 шера. ТЭС цхьан Аль-Хиеве хьалъеш латт столицен цун гонахьен молача хица Іалашъяра проблема къоастае новкъостал доргдола икз бола хийи теэду комплекс.

Советски специалистий гІонца деш латт Аденера чІаьрий лорта хьалхаре арагІа хьалъаьнкхара балхаш. Советско - йеменски экспедице нежаца чІаьрий лувц Аденски залива хишнара, хІаьта моттигашкерча магазинашка хьога йохкаргъя СССР новкъосталца хьалъаьча мукаллерча чІаьрий консервий заводе ль консерваш.

Хала да шоай йеменски коллегашца контакт а йолаш советски специалисташа къахьегача цхьан леладеча гІулакхий дерригача лостамех дувца. ХІана аьлча, дувцилга а йоацаш Іалаьмате йоккхий я цу цхьан леладеча гІулакхий масштабаш. Цхьан низаш тІа а ухийташ хувцаш латт дукхкача бІаьшеренашка хьахинна тІехьаднсар дІадакха лаьрхІа йолча шийи мукъерча пачхьалкхен вахар.

Александр СКОРОХОД, АПН корр.

Аден.

Америка ЦхьантІакхийттача Штаташкахьара Никарагуана духьала герза кхоаца агресси йоалара кхераш тІалаттале а, цу центральноамерикански мехка халкъь шийна карагІдаьна революционни хІамаш лораде лаьрхІа да.

СУРТА ТІА: Никарагуа революци лораеш.

АПН—ТАСС сурт.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

Ш. ДАХКИЛЬГОВ.

«Дада, вежарий, дада... Дицлургдац шо Даьхенна»

1985 шера 9 мае, ЦIеча Эскаро фашистски лоалах мукъадаьхача мехкий халкъаш а санна, вай Даьхено, белгалдоаккхаргда эггара къаьгагIчен сийлахь-доккхачен цIоаг цаI — Сийлахь-боккхача Даймехкa тIом тIа советски халкъо тоьладача Коталон шовзткъа шу дизар. Из Коталон Ди!.. Ма генна дар из шовзткъа цхьоалегIча шера декабре лаьно кIайлача Москваи аренашка пийтараштa, блокади Ленинграде га дазна лаьттараштa, Сталинграде моастагIчун духа етевш юхайийттараштa, Курско-Орловски дуга фашистски вермахта дукъ дийнараштa... Иштта дера дог гIоздоеккхаш дола из Ди тIом болабенна 1427 ди чаккхдоалаш.

Вайна дагадоагIа: зIаммагIунгара дIадоладелар из — фашисташа рейхстагал цIи тезар, хIаьта эзь дайна суд коммуниста Георгий Димитровна йир. ТIаккха дерrига а чакхдаьлар цу метта — цу рейхстага тIа цIе байрахк урагIъязачеи котбаьннарий йоазошеи автографашеи цун пенаш кьорздаьчеи — горо оттальча Берлина.

1941 шера 22 июне Советий Мехках лета наземо «тIехдина» эскар бIаргадайнадацар дунение. Цо ший тIом болабир кIирандийнакьа соцца, шера керте бийса эггара лоацъенначеи эггара дIаьхагIа дола ди долалучеи хана, тийшача бапхах, соглашенеши декхараши дока а дь.

Цу дийнахьа гони марси Iо а дияла гIабагIен тури хьазца дийзар кхолламаш дача халкъа, гIирсаш кьендеш доаллеча халкъа. Исторена йоазар карде болабенача гIаьрацой гаьнна хьалха дIабехача деьй вандализм а ниивизица цIераш а. Тоний аланна, стервятникий бомбашта кIап дIаболабир вай фашизма бIехача унцара къовсам.

...Къамьал деш волаш шоза Советски Союза Турпала 65-ча легендарни эскара командующи хиннача, дийна волаш ше а легенда хиннача эс-

СУРТАШ ТIА: лакхехьа — А. З. Мальсагов; Курско-Орловски дуге ханнача тIем тIа Севск яха город лораеш байнараштa дегIа памятники цуина хьалхашкара мемориальни Iаькъен. Цу къгъа тIа аиттехьа лохехьара хьал 3-гIа латт А. З. Мальсагова тайпан цIи.

кера инарала П. И. Батова цхьа аьнйад: «ДукхагIча даькъе инаралаш хьашт долеш зIена хул журналисташ! — ТIаккха салтечох яздеяга могадьд цо. — Адрес а пурrда аз шоана».

Полководеца уж дешаш шеко йоацаш бакъдолаш да: Полководцой Салтечой цхьана яьккхай Котало. Батальонаша, полкаша, дивизаша... шоай белажаш тIа а дазка хьош дола меттахьча тоза хьожадь цIа тIаьскаш доахкача карта хьалхашна латт маршал. ХIаьта Салте цу тIаьский ирала тIаьода. Салтечун майралца а Полководце дениаце а, Салтечун хьонахчалцен Полководце хьаьнъаяцен яьккхай Котало. Маршалой Салтечой советски герзе сий лакх а дь, Котало яьккхай.

...ДIабахача тIема Iаьрма ткъам хьокхабаланзе йола зIамига юртилг а лака хала да кхыметтел. Цудухьа из а цун турпалаш а бицлургбоацаш дег чу латт.

Школьни партагаре дIайолалу советски берий биографи. Цо доаладир тхо, ткъаьнтлагIча шерашкара комсомольцаш, къаьнарча доттагIчуница, партии тIеман ветераница Г. И. Проценкоца цхьана город Орджоникидзерча Церетела цIерагIча къаьнарча сатийнача уницагIарча № 5 йолче школе.

Школа вестибюле хьендоалача мраморни улга тIа дIаязъяь латт цига деша ваьгIана, гитлеровски гIаьрахошца бейча тIем тIа вийнача 39 зIамигача сага цIераш. Церие юкъе я Мальсагов Зоврбика Адиль-Гире цIи а.

Хьаьша-да везаш волче школе директора А. М. Игонина, тхо санна дакъа а тайна, безаме чукъийкар тхо тIемa сийлен музее, школе беча тIемапатриотически балхах, цун историх дийцар тхона. Тхо вIашагIкъестача хана школа 100 шу дузаш арахийца книжка делар тхона совгIата. Наггаьь мара кулаш хIама дац школа а дешара заведене истори издательства тернадар. Хоастаде мегаргдолаш гIулакх да!

Цу сахьате дIе-хьа дикьа кхоечаденначе, хIеиз наггаха мара доеаца «Хьо тIа кхале ва» яхача книжка оагIош тIа кIезига мугIараш хетадаьдац 1941 шера из школа чекхьякхача Мальсагов Адиль-Гирена а.

«Советски тIемазо ше зиларах терра турпал санна лийтав Мальсагов Адиль-Гири. Шозза чов а хиннав, шозза бьча гонна юкъера араваьннав, юха а тIом беш хиннав. Сталинградски тIам тIа котало яьккхай советски бIуво. Массенеца цхьена из вайир Адила а. Цул тIехьагIа гIордаьннача Курско - Орловски дуга кхаьчар. Лира тIом. Эзараш танкаш. ХIаьта царех цаI — вокхагIволча сержанта орден лелаеча Мальсагов Адиль-Гира танк, — яхаш язду В. Базарова. — ТIаккха, уккхаза,

Курско-Орловски дуге... город Севска гаьне воеццаш вийнав комсомолец Мальсагов Адиль-Гири... Дукха зIамаш дар зIамигача сагага сатуесаш. Историк е дипломат хила мегар из. Цо стихаш язйора, цхьабакъде, салте мара хила хехзар... Из бакъда, пхелагIчун дагаондле яр из. БIубенна хилар — школа комсомола комитета секретара, ВЛКСМ горкома члена Мальсагов Адиль-Гире дулхах-цIех лета хIама. Дукхьал из де тахан а тIехьа цуна терхам гIоазийтар».

Книжка тIа де дог тохадолийташ, барзIагIча классашкарча бераштa юкъе тIехдика дешар дукьа яхь а йоаржаь, цига котбьннараштa из школа чакх а яькила, тIем гIара юха ца бийрзараштa — Аверьянов Бориса, Мальсагов Адила, Остапцев Мишана, Спесивцев Володяна... хетаь долаш школьни спектакле позвае бокъо луш хинна хиларах дувцаш доле мугIараш.

Мальсагов Зоврбика Адильгири (1923 ш. 8 апрель — 1943 ш. 27 август) кьепнхийнав контрреволюционераштa тIом беш шозза чов хинна волча цун дас Курзе Зоврбика доккха дакъа а лоацаш хиннача граждански тIемах, Тхйрна йисте Советски Iаьдал оттадаьча турпалча деновх долча дувцарашка ла а дугIеш. Горски Республика просвещене наркомо, вайнахски йоазонна лерд еллер, «Сердало» газет эггара хьалха вIашегIдаллар а цун эггара хьалхара редактор а хинна З. К. Мальсагов Адиле чIоагIа сий деши лоархIаши вар.

Цун нанас — ТIоантий Тамаре — лакхара образовани йолча ладагого - историка зIамига волча хана декъ зIамаш довза, эненешта тIакхе, книжкаш дукхадеза Iомаваьвоl.

Дешаш хиннача шерашка книжкаш дукха деш Адила, ший эненаш лакхьара чIоагIа болз бу, школьни программал совгIа французски немецки метташ Iомаду, хьинера даьъа лоац школан комсомольски организацен общественни ве[illegible].

Юхедисача Адиль - Гире дневникаш стихотворенеци хе йиш йолаш да, ший дийтта шу даьлча дека поэзена тIакхуш из хиннилга. Цун стихо-

твореншта юкъе уйла тIаозаш я: «Джерах», «Наб» (Жаровцарча безама), «Вахар», шийца цхьан классе деша баьгIараштa хетаьча стихаш цикл. Къонача поэта яздьд:

Къонал йоккхагIа
мишта тургъа
Вай къонача, дикача мехка!

Хозача ашаршца ардаргда
вай бIаьстение махкадаза!..

...Школа йистеяьнхача ший новкъостаща 22 июне сурт даккхийта везар Адильгири дешаш дIадаха шераш дега леттийта. Фотоательера ораш арабаьача, цIаьхха хьехезар — тIом!

Дагадоацаш хилар из, зIаьте а хургболга хоеш дар. Вейка дагадоагIа цу шерашка негийна наха ГТО, «Ворошиловски стрелок» значокаш яхь гIерташ чIоагIа къаьхийта. Бе-беча системех доле герзаш Iомадора, хIензара кIезикаш автомобилашта кхуеш санна тIекхуьре церие. Хоза кеташ хинна аллеш а дар цу гIулакха безам тIабозийташ: «Нагахьа санна кхоана тIом кьой нагахьа санна кхоана даха делах», «Кхо танкист», кхыдараш из ана.1ки—мера

ТIаккха уж, салтеш шоана яьккха баьннараш, болкхаше а, военкоматашка бахар, цу деношка дIакхуваш хинчараш 1905 шерагара 1918 шерага кхаччалца бехь хиннав ярамь мара тхиннабеца а.

Даьха лорае, моастагIа «оха» тоха оарцагIдоелара тIаьхьезаш дар махка дийна «Сийлахьа тIом» яха дешаш.

Эскара тIема гIулакх дакзе берашта призывникашта юкъебаха хала дар тIом хьайнача хьалхарча кIиреашка. ХIаьта Адила-м цуя совгIа, бIаргаш а дар дика вIаштIехьа доецаш. ХIаьта комсомольций тхьемадо ший дехарца вIаштIехьдаьккхар тIом беча эскара возийтилга.

Вай бIу СталинградагIахьа тIехьашка боелача деношка чIоагIа гIайгIа йолаш вар сенте Мальсагов. Цу деношка 1941 шера октябре, язду цо нанига ТIоантий Тамарега: ТIема гIулакха сагота ма хилалаш, оаха кастта лоахаберггбо ераш».

(Инстедоалар хурга).

Культура хоамаш

Вежарий искусство

Ах бутт баьннаб вай долча Ленина орден лелаю Абая цIерагIа Казахски Пачхалкхалкхен оперен балетен Академически театра гастролаш дIайолаенна. Музыка дукха езача сага ладувгIен са мукъа доаиккхаргдолаши я цу театра хьахьокха репертуар.

КIирандийнахьа Ленина цIерагIча культура Двореце гулбенна дукха нах бар. Цар ладийгIар «Севильский цирюльник» яхача цIихезача операга.

Цу спектакле дакъа лоацаш ба Каз. ССР халкъа артист Е. Исаков (дон Базилио), Каз. ССР заслуженни артистка С. Курманталиева (Розина), вай мехкахо С. Байсултанов (граф Альмавива), артист Мурзабеков (Фигаро), кхыбараш.

Сийлахь - воккхача итальянски композитора Россини музыка дIайолалуше а залера гIар-тата дуж. Кхы вIалла хIама деце а, цу безамеча мажорни музыкага ладийгIар, са мукъа ца доалаш дIаваха йиш яц.

Увертюра йистедоаллаше а занавес хьаеллалу. Шийна езача йоIа балкона кIал этта, цуна йиш лекхаш ва граф Альмавива. Дукха дукьалелаш я Розинайи графен безама юкъе, амма уж мел дукхен чIоагIен хиларах, безам котбоал. Розина йига гIерта цун кьаьна опекун Iехаву цар. ХIаьта царна гIо-новкъостал дезя ва хьаькъала прен, маькарен, чIоагIа сакъердамен вола Фигаро. ЦIаккха а велкаши кадаши хилац из саг. МоллагIа хIама ший карагIа ца доалаш висавар аьнна, юха а кхыча тайпара даь а из де хьош из. Шийна дагадехар кхоачаш а ду. Цун оамалага хьенока я музыка а вIоарега чулоацам болаша дог гIоздоаккхаши.

ТIехдика, наха чIоагIа хоза летиш дIалехкар цкий парти Е. Исакова. Iаьржа, йIаьха хIамаш а йийха цкий бIаьха кортех доаккха мерахк тIехьа, цейтIаза тара а волаш, лелар из цу сцена тIа. Иллигеттара дика аларал совгIа, чIоагIа дика доацайир цо цкий турпала дон Базилио роль.

Из соццаше а «браво» яхаш цIогIарч деттар наха. ХIана аьлча из дар цу спектакле эггара дикагIа хелла сурт-сибат.

Дика локадийр ший роль вай мехкахочо С. Байсултанова а. Цун граф Альмавива хилар хьинар долаш, ший дена тIера вергвоацаш, дерттIа саг. ХIаьта а кIаьда а хьислахь а ва из. Артиста лакха ека оаза цун турпала характери вIаши дика товш дар.

Дукха бар зале операга хьаьна эггара хьалха баьхкинах. Цар хьадувцачох, царна езаш хиннац опера. ХIаьта а из фий хьажа хьебахьхкача царна чIоагIа сакъердам хилар. Из ба цIенхашта бола искусства низ. Музыка дика яле ,массане а кхетаю из. Из ала доагIаш да Джавомо Россини музыках.

Р. ЧАХКИЕВА.

«Тахан малагIа кино хургда?». А. КАЗАКОВА фотоэтюд.

Бераш долча хьоашалгIа

ХIанз берий каникулаш дIайоллаенна йолаш, Нохч-ГIалгIай техникий театра болх тIахийттаб. Цун артисташ, бераш салоIаш долча пионерски лагерашка а ухаш, царна «ЗIамига фея» яха спектакль гойташ ба.

Бераштa гу Фуги яхача гIамо фея зIамига йиш цуннгара жаний низ дIабоаккхаш. ХьунагIа яха зIамига фея кхетт дахча доаиккхаш воаллача Гараи яхача зIамсагах. Цар шинне лаьрхIад фей низ гIамагара кха хьабанкха. Дайна далара шоана цу шиннена тIо де гIерта зале дагIа бераш!

Цу спектакла эггара дикагIа дола гIулнх да: фаьлта турпалаш бераща цхьана вокха низашца къовсам боаккхилга. Иштта дика хIама хоттдоал, наха вIаши кхетабенна хилча.

Цу спектакле дакъа лоацаш ба Нохч-ГIалгIайчен заслуженни артистка Мехтиева Роза, артисташ — Ганукаев Ваха, Садаев Зайнди.

Артисташ боагIа аьнна хезача бераш царна духьала а даха, латташ хул. ХIаьта «Раздолье» яхача лагере, отрядаш а я, хоза шоай хьаьший тIаийцар пионераша. Из ала йиш йолйи дац лагерий култахоех. Бераш хьегулделча воаштин лагера начальники духа безаш хул артисташ. Иштта хилар «Рассвет», «Гагарин» яхача лагерашка.

МОСКВЕ БАХА КИЙЧЛУШ БА

ХьагIабоагIача бетта — 19—31 июле — Москве гастролашка хургда Нурадилов Ханпаший цIерагIа Нохч-ГIалгIай пачхалкхалкхен театр. Цу деношка Москве эггара доккхагIа долча А. М. Горьке цIерагIча Московски Художественни Академически театра нердача сцена тIа москвичашта, вай Даьхен столица хьаьшашта шоай кхоаллам бовзийтаргба вай театра. Цига яхь аьнна нурадиловцашта вIашагIъеллача репертуара юкъе я доазол дехьарча, эрсий, советски, къаман, вайнахьа авторий произведенеш: дукха ха йоацаш К. С. Станиславске цIерагIа йола РСФСР Пачхалкхалкхен премий яьккха «Ленинниана», В. Шекспира «Кориолан», Базоркин Идриса «ВIаьшерий боадонгара» романа мотивах кьаь «Колой хьалхара безам», Сийлахь - воккхача эрсий яздархочун а драматурга а Н. В. Гогола «Ревизор», гуржечун Отия Иоселиане «Ворда хьарцача», Афганистанерча таханарча хьала тетаьча А. Проханова романа мотивах оттаь «Сай накъха тIа вода со» яха политически репортаж, М. Солцаева: «ОБХСС инспектор».

ХIана нерда костюмаш еш, декорацеш, кхыйола бутафори нерди — йоахаш, моттигерча зрителага уж спектаклаш гойташ, гучадувла кхоачамбоацараш дIадоахаш къахьегаш боахк театра болхлой.

Б. АБАДИЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

АВИАПАССАЖИРИЙ ТЕРКАМГА!

КIиран 1—2—4—6 деношка ТУ-134 яхача самолетаца № 6505 йола рей саш ю Грозный — Нукус — Алма-Ата яхача маршрутагIа. Грознера хьалгIотт 16 с. 25 м. яьлча. ПаргIатта тIаховша моттигаш йолаш я.

КIиран 1—3—5—7 деношка 12 с. 00 м. яьлча Грозный — Симферополь — Львов яхача маршрутагIа № 6513 йола рейсаш ю ТУ-134 яхача самолетаца. ПаргIатта тIаховша моттигаш я.

КIиран 2—3—5—7 деношка ТУ-154 яхача комфортабельни лайнера, кхычахьа Iо ца йоссаш, рейсаш ю Грозный — Ленинград яхача маршрутагIа. Грознера хьалгIотт 12 с. 00 м. яьлча. ПаргIатта тIаховша моттигаш я.

Грознера аэропорт.

БОЛХЛОЙ ПРОФЕССИ IОМАЕ ЛОВЧАР

№ 8 ЙОЛЧА ГУДЕРМЕССИ ГОРОДСКОЙ ЮКЪЕРЧА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ (МАШИННАЬКЪА) УЧИЛИЩО 1984—1985 ДЕШАРА ШЕРА ДЕШАРХОЙ ДIАЧУЭЦ

Веза доттагIа!

Нагахьа санна наькъий романтика тIехьанхуваш хье вале, халонех хье ца кхере, Гудермесски юкъерча ГПТУ-8 деша вола, укхаза Iомаергьа маIача наькъа специальностащ:

1. Электровоза е тепловоза машиниста помощник.

2. Автоматически тIахьожам лоаттабеча, регулировании управлении еча прибораштаx аппараташтех слесарь-монтажник.

3. Лелача состава (тепловоза) ремонт ю слесарь.

Училище деша дIачуэц 8 класс яьккхаи 15 шерал, хIаьта машиниста помощника профессена 15,5 шерал кIезигагIа ха яханзен бола кагий нах.

Училище деша боагIаш бола дешархой училищерча лорий комиссех чаккхбоал.

Экзаменаш йоацаш дIачуэц училище.

Занятие дIайолалу 1984 шера 1 сентябре.

Училище деша баьхача дешархоштa мах боацаш кхоза даа хIама а хоза формени обмундировани а ду.

Производствени дешара практика йолча хана лаьча баьхех болхлочо эшача ахчах 50 процент эц дешархоша.

Общежитера моттиг лу дIа-са лелача состава ремонт еча слесара специальность Iомаеш болча дешархошта.

Училище дешаш яьккха ха къахьегама стажаца дIалоархI.

Училища чакхъяьккхачул тIехьагIа юкъера образовани яьккхай аьнна диплом а профессега хьежжа разряд а лу.

Училище йисте а яьккха, производстве дIачубеннарашта производстверча болхлошта йола льготаш я: мах боацаш шера цаьа машиннаькъа транспортаца дIа-юха вохийт, чухьнаькъарча маьхах йоаго хIама тел. Дешаш дьаьккхача тIехьарча шера отпуск эпа бокъо я.

Училище болх беш я технически творчества кружокаш, спортивни секцеш, «Контакт» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Училище деша баха безам бараша укх тайпара документаш кьачулу.

1. Директора цIерагIа заявлени.
2. Образованех дола документ.
3. Деша ваьгIача меттера характеристика.
4. Валача меттера справка.
5. 4 фотокарточка (3х4).
6. КIиггаш лахийта хилчех йола справка.
7. Паспорт е 16 шу даьнза бараша ваь ха тIайола тешал (ше хьатIа а вена тIахьожи).

Училища адрес: 366900, г. Гудермес, ул. Железнодорожная, 22. СГПТУ-8, приемни дIа.

Деза доттагIий!

Тхоай училище шо дахкарга хьежаш да тхо, сахьа долла хIама дергиа шоах квалифицированни машиннаькъахой монтажникаши дара.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 ИЮНЬ
II ПРОГРАММА

17.00 — Дешархошта. Кинопрограмма. 17.40 — «Атеист» (гIалгIай меттала).

18.05 — «Телехьамсархочо хаттараш уттаду, критика ю, хьехамаш тей».

18.35 — Киножурнал.

18.45 — «Доаньар Iалашдара — хаддаза терхам» (нохчий меттала).

19.05 — «Нохч-ГIалгIайчен дий».

19.35 — «Горнина» яха клуб (гIалгIай меттала).

22 ИЮНЬ
II ПРОГРАММА

17.35 — «Хавоний ваша хьувиган чуэцара» (гIалгIай меттала).

17.35 — Киножурнал.

18.05 — «Шоана фу хетт цох».

18.35 — Киножурнал.

18.45 — «Хьувкьам-84» (нохчий меттала).

19.05 — «Нохч-ГIалгIайчен дий».

19.25 — Экономикаи нерттера декхараш. «Отходах пайда хул».

РАДИО

21 ИЮНЬ

7.20 — Нерда хоамаш (эрсий меттала).

7.25 — Нерда хоамаш (нохчий меттала).

7.30 — Нерда хоамаш (гIалгIай меттала).

7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).

8.38 — Реклама (эрсий меттала).

8.40 — «Мехкдаьтта — вай бериат. Цех дукхагIа пайда эцара декхараши практикан». Передача вахкагIа (эрсий меттала).

9.15 — Концерт (гIалгIай меттала).

11.15 «Хьалха латт — коммунисташ» (нохчий меттала).

11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла» (эрсий меттала).

11.45 — «Минеральный» совхоза маIуна Л. Магомадова хетадаь дола музыкальни радиопортрет (нохчий меттала).

15.15 — Концерт (нохчий меттала).

17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).

17.16 — «Патриот» яха радиожурнал (нохчий меттала).

17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).

18.00 — Нерда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Нерда хоамаш (нохчий меттала).

18.19 — Нерда хоамаш (гIалгIай меттала).

18.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).

18.40 — «Халкъа контроль болх беш я» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Шин поэта муза (Пушкинии Некрасовии).

17.20 — «Микунова култалдеш йолча эстрадни оркестра концерт.

17.46 — Махкарий иллеш.

18.02 — Нохч-гIалгIай музыкаш.

18.20 — Концерт.

22 ИЮНЬ

7.20 — Нерда хоамаш (эрсий меттала).

7.25 — Нерда хоамаш (нохчий меттала).

7.30 — Нерда хоамаш (гIалгIай меттала).

7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).

8.38 — Художествени самодеятельноста дакъалацаряой концерт (нохчий меттала).

11.15 — «Халкъа дага латтараш». Очерк (нохчий меттала).

11.35 — Музыка (гIалгIай меттала).

11.45 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).

15.15 — «Къахьегама кулгаш — дешо кулгаш». Очерк (гIалгIай меттала).

15.35 — Реклама (эрсий меттала).

17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).

17.16 — «Вай лоаллахой болча». Къулбасада ХIиречера передача (гIалгIай меттала).

17.31 — «Шоана, юрта белхане хьалхалаттараш». Концерт (гIалгIай меттала).

18.00 — Нерда хоамаш (эрсий меттала).

18.10 — Нерда хоамаш (нохчий меттала).

18.20 — Нерда хоамаш (гIалгIай меттала).

18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

18.40 — «Нерда Iандалаш — вахара» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Афгански музыкан концерт.

17.20 — И. Кальман. «Сильва» яхача опереттацара попурри.

гIай меттала).

хочо Пузёла Кариеса дIаоалаш дола иллеш.

17.44 — ДIалохк Нохч-ГIалгIай радион телевиденин инструментальни ансамбло.

18.04 — Концерт.

18.30 — Халкъара музыка.

Хаоттам

Тахан хуьцалуш мархаш а йолаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гIолла 18—23, Грозне 20—22 градус йовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоаьчея ломмен хуьцалуш кхоалленаш а йолаш, цхьацайолча хана догIа а делхаш, бе-беча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура, буйсашка 9—14, деношка 17—22 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

МАРХА КХАБАР УНАХЦIЕНОННА ЗЕНЕ ДА

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

Цхьабола нах ба моллай хьехамегIа мархаш кхоабаш.

Мархий а, дика а реакционни чулоацам хилара хьакъехьа идеологически оагIоракъара дикка дийцад вай газеташа.

ХIанз вай дувцар да лорий хьисапагIа марха кхабар моташала кхераме а зуламе а хиларах лаьца.

Медицински Iилмо белгалдаьккхад вай даар а малар а дегI могаш хилийтаре ший хан - ханнахьа лоаттаде дезаш хилар. ТIаккха мара вай дегIа маьженний болх а ше хила беззача хьисапе нийса дIа а болац.

Масайн, дийнахьа култашца болх беча хана вай дегIа маьженашка кхоача цIий, вешташ шозза-кхозза а дукхагIа хила деза, хIана аьлча, болх беча хана дегIа низ сиха кхоачалу. ДегIа маьженашта зуламе да, цар тIаьхьара а низ а буаш, кер меча хьале къахьегар.

ХIама лаиеа а волаш болх беча хана моллагIа а лазар атта кхет сагах, хIаьта дегIаца хьалха хинна лазар а сиха юхахьов.

Масала, хоьш де, маьженний хоттамашка хулаш дола анйш дукхагIча даькъе дегI шелдаларо тохаш хилар. Амма, шелвенавале а, меца лелаш хиларо хьалхагIа цун дегIах даьлла лазар шелдоччул а чIоагIагIа, юхахьоаду.

Дувца а дезац туберкулез яха лазар долчарна марха кхабар мел кхераме да. Цу лазарах цIенлуш йоагIа пехкаш марха кхаба воллавелча юха а халонагахь йоллх, лазар геттара а иккьардоал.

Масала, вай республика цхьан районера Рукъият Х. туберкулезах тоенначул тIехьагIа юха ший балха яхай совхозе. Валхах дика лоархIаш, яр из.

Амма, цхьана дийнахьа балха еча из беса яха дегI теIа гIийла а хийтар новкъосташта. Болх беш йоаллача хана цIаьхха багара цIий хьийдар цуна. «Скори помощь» а ена сихха больнице дIайигар. Цига гучадьлар цуна юха а туберкулез меттахьдаьнний хилар. Рукъият цу хана марха кхоабаш хиннар.

Марха кхоабача хана, дегIо мошал хьегарца, хьакьала низ а дикка лохлу: атта хIама дешлу, цаI де велча эшар сихха дагадохац. Цун уйла еш ха йове езаш хул. хьисапа гIалаташ а адсамдул. Дийнахьа, къаьстта делкъел тIехьагIа, корта лазабоал. Сайрийна дIавужаш мецача кер тIа цIаьхха хIама дукха

а йиз лерттIа наб кхетац, дог теIа хул, бIарга са а лаьгIлу.

Сага кера, дегIа, хьаьна чIоагIа Iадкъ хIама даара режим телхайича, IуйрийIа хьал ма гIаьттинте балха ди дIадоладале, даар тIаэца Iена сага керче Iувда йолалу. гийга чура шаьра морданш телхаду лаьсса вIашагIа хьекхадале. Че лазабоал. Саго бна кхача тоабеш дегIага дIабахийта беза гийча чура хий (желудочни сок) чураштa, баьссача кера зуламо да. Юхоно, марха доастача хана саго алсамо хIама юъ. Из ла а чакхъаьнкха а низ дIакхачац кера. Цудухьа шийсу гастрит, гийта хула даIа (язва), кхыдола лазараш.

Ниггта моцала хьегар а хIама даара режим тоахаяр а чIоагIа Iатъь чураштa, дийкха, кхыча маьженешта.

Къаьстта доикка да марха кхабарах вай дега доала зулам.

Сага бий миссел мара доепача дего цун дегIацара 5 литр цIий хIара минута шозза совгIа сага дегIага гIолла чакхдоакк. Бакъда, пехкашка гIолла цунга кхоачача кислород совгIа, цун болх

лерттIа дIабахара нерага гIолла саго беча кхачаю луш йола хьоанал а эш цуна.

Фу хул цунна марха кхоабача дийнахьа?

Меца хиларах саго доаха са лаьгIлу, хIаьта цунда цхьана, пехкашка гIолла цIега кхоача кислород а кIезигагIа хул. Цунга гIолла дега шийна эша кхача а ца тоьаш шей болх лаьгIбу. Цу хьало дегах кхетийта тарлу коронаросклероз, инфаркт оала кхераме лазараш. Ниггтача хьале нахах уж лазараш деттаденна а, царех зулам даьна а моттигаш я.

Къаьстта дегIа зуламе да марха кхабар къаьначa наха а бераштa а. Масала, цхьан районерта школе 4-ча классе дешаш вар Айвази Л. Хьехархочо доска тIа а хьийха хьаьттача урокаш жоп дала могаш вацар. Вос бехк вар, тIаккха дог гIех а деша ваьлар. Техкача гучадьлар, Айвази бокххийчарца кьувса а луш марха кхоабаш хинна хилар.

Идеологически оагIорахьара а, веша санитарии культура оагIорахьара а луш бола кхетам айбарца, гIо дегрда шираца, дегIан зуламеча гIудалех нах мукъабахара.

Л. МАГОМАДОВ, врач.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малиновске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктоаксана секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культуре — 2-64-75; кехатий — 2-65-64; корректорере — 2-80-98.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Малиновского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-64; корректорская — 2-80-98.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттей деношка

СФ00142. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Малиновске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Малиновского, 92. Заказ № 2765.